

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 22. marca 2021¹

Vec C-930/19

X
proti
État belge

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podala Conseil du contentieux des étrangers
(Rada pre cudzinecké spory, Belgicko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Občianstvo Únie – Právo na voľný pohyb a pobyt na území členských štátov – Smernica 2004/38/ES – Článok 13 ods. 2 – Právo na pobyt rodinných príslušníkov občana Únie – Manželstvo medzi občanom Únie a štátnym príslušníkom tretej krajiny – Zachovanie práva na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, obeť domáceho násillia, v prípade ukončenia manželstva – Povinnosť preukázať existenciu dostatočných zdrojov – Neexistencia takejto povinnosti v smernici 2003/86/ES – Platnosť – Charta základných práv Európskej únie – Články 20 a 21 – Rovnosť zaobchádzania – Diskriminácia na základe štátnej príslušnosti garanta“

Obsah

I.	Úvod	3
II.	Právny rámec	4
	A. Právo Únie	4
	1. Charta	4
	2. Smernica 2004/38/ES	4
	3. Smernica 2003/86	5
	B. Belgické právo	5

¹ Jazyk prednesu: francúzština.

III. Skutkové okolnosti sporu vo veci samej, prejudiciálna otázka a konanie na Súdnom dvore	7
IV. Analýza	8
A. O právomoci Súdneho dvora	8
B. O uplatniteľnosti článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38	9
1. O potrebe analýzy týkajúcej sa uplatniteľnosti článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38	10
2. O dosahu judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) a c) smernice 2004/38	11
a) Rozsudok Singh a i.	11
1) Analýza odôvodnenia uvedeného v rozsudku Singh a i.	12
i) O pojme „odchod občana Únie z hostiteľského členského štátu“: irelevantnosť kombinovaného výkladu článkov 12 a 13 smernice 2004/38	13
ii) O strate odvodeného práva na pobyt manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, ako dôsledku „odchodu“ občana Únie z hostiteľského členského štátu v zmysle článku 12 smernice 2004/38	15
2) Obmedzenie dosahu rozsudku Singh a i.	16
b) Rozsudok NA	18
1) Rozsudok NA ako pokračovanie logiky vyplývajúcej z rozsudku Singh a i.	18
2) O nevyhnutnosti aktualizácie rozsudku NA	19
i) Znenie článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38	19
ii) Účel, kontext a genéza článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38	20
3. Predbežný záver týkajúci sa uplatniteľnosti smernice 2004/38	22
4. O najnovšom vývoji právnej úpravy Únie a členských štátov v oblasti ochrany obetí domáceho násillia: právne úvahy, ktoré treba zohľadniť	22
C. O prejudiciálnej otázke	26
1. O zásade zákazu diskriminácie a článku 21 Charty	26
2. O zásade rovnosti zaobchádzania a článku 20 Charty	27
a) O otázke, či je situácia štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je manželským partnerom občana Únie v rámci smernice 2004/38, porovnateľná so situáciou štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je manželom iného štátneho príslušníka tretej krajiny v rámci smernice 2003/86	27

1) Občianstvo Únie a spoločná politika v oblasti prisťahovaleckého práva: dve rôzne oblasti s rozdielnymi zásadami a cieľmi	28
2) Smernice 2003/86 a 2004/38: dva odlišné režimy založené na rozličných účeloch	29
i) Režim stanovený smernicou 2003/86	29
ii) Režim stanovený smernicou 2004/38	31
b) Predbežný záver	34
V. Návrh	34

I. Úvod

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka platnosti článku 13 ods. 2 smernice 2004/38/ES² vzhľadom na články 20 a 21 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“)³.

2. Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi žalobcom vo veci samej, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny a bol počas manželstva obeťou domáceho násillia zo strany občana Únie, s ktorým sa rozviedol, a Belgickom vo veci zachovania jeho práva na pobyt v tomto členskom štáte.

3. Vnútroštátny súd sa konkrétne pýta, či je článok 13 ods. 2 smernice 2004/38 neplatný z dôvodu, že toto ustanovenie v prípade rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva podmieňuje zachovanie práva na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý bol manželom občana Únie a bol obeťou domáceho násillia, najmä podmienkou mať dostatočné zdroje, zatiaľ čo článok 15 ods. 3 smernice 2003/86/ES⁴ v prípade rozvodu alebo odluky nepodmieňuje zachovanie práva na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý využil právo na zlúčenie rodiny, touto podmienkou.

4. Táto vec poskytuje Súdnemu dvoru príležitosťou rozhodnúť o platnosti článku 13 ods. 2 smernice 2004/38 a dáva mu tým možnosť spresniť dosah rozsudkov Singh a i.⁵ a NA⁶ v kontexte najnovšieho vývoja právnej úpravy Únie a členských štátov v oblasti ochrany obetí domáceho násillia.

² Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, 2004, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46).

³ Ú. v. EÚ C 202, 2016, s. 389.

⁴ Smernica Rady z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny (Ú. v. EÚ L 251, 2003, s. 12; Mim. vyd. 19/006, s. 224).

⁵ Rozsudok zo 16. júla 2015 (C-218/14, EU:C:2015:476).

⁶ Rozsudok z 30. júna 2016 (C-115/15, EU:C:2016:487).

II. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Charta

5. Článok 20 Charty, nazvaný „Rovnosť pred zákonom“, stanovuje, že „pred zákonom sú si všetci rovní“.

6. Článok 21 Charty, nazvaný „Nediskriminácia“, v odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Zakazuje sa akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie.

2. V rozsahu pôsobnosti zmlúv a bez toho, aby boli dotknuté ich osobitné ustanovenia, je zakázaná akákoľvek diskriminácia z dôvodu štátnej príslušnosti.“

2. Smernica 2004/38/ES

7. Článok 13 smernice 2004/38, nazvaný „Zachovanie práva pobytu rodinných príslušníkov v prípade rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva“, v odseku 2 stanovuje:

„Bez toho, aby bol dotknutý druhý pododsek, rozvod, anulovanie manželstva alebo ukončenie jeho registrovaného partnerstva, ako je uvedené v bode 2b článku 2, nevedie k strate práva pobytu rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, ak:

a) pred začatím rozvodového konania alebo konania zrušujúceho manželstvo alebo ukončenia registrovaného partnerstva uvedeného v bode 2b článku 2 manželstvo alebo registrované partnerstvo trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte; alebo

...

c) je to oprávnené mimoriadne ťažkými okolnosťami, ako napríklad obeť domáceho násillia v čase, keď manželstvo alebo registrované partnerstvo trvalo; ...

...

Pred získaním práva trvalého pobytu právo pobytu daných osôb naďalej podlieha požiadavke, že musia byť schopné dokázať, že sú pracovníkmi alebo samostatne zárobkovo činnými osobami, alebo že majú dostatočné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu, a že majú komplexné krytie zdravotného poistenia v hostiteľskom členskom štáte, alebo že sú príslušníkmi rodiny, už založenej v hostiteľskom členskom štáte, osoby spĺňajúcej tieto požiadavky. ‚Dostatočné zdroje‘ sú definované v článku 8 ods. 4.

Takíto rodinní príslušníci si zachovajú svoje právo pobytu výlučne na osobnom základe.“

3. *Smernica 2003/86*

8. Článok 15 ods. 3 a 4 smernice 2003/86 uvádza:

„3. V prípade ovdovenia, rozvodu, odluky alebo úmrtia prvostupňových príbuzných v priamej vzostupnej alebo zostupnej línii je možné vydať samostatné povolenie na pobyt na základe žiadosti, ak sa vyžaduje, osobám, ktoré vstúpili na základe zlúčenia rodiny. Členské štáty vydajú ustanovenia na zabezpečenie udelenia samostatného povolenia na pobyt v prípade mimoriadne zložitých okolností.

4. Podmienky týkajúce sa udelenia a doby platnosti samostatného povolenia na pobyt sú ustanovené vnútroštátnym právom.“

B. Belgické právo

9. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že článok 13 ods. 2 smernice 2004/38 bol prebratý do belgického práva článkom 42c loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (zákon o vstupe na územie, pobyte, usadení sa a vyhodení cudzincov) z 15. decembra 1980⁷ (ďalej len „zákon z 15. decembra 1980“).

10. Článok 42c ods. 1 prvý pododsek bod 4) a tretí pododsek zákona z 15. decembra 1980 v znení uplatniteľnom na skutkové okolnosti vo veci samej stanovuje:

„1. Minister alebo ním poverená osoba môže odňať právo na pobyt členom rodiny občana Únie, ktorí nie sú občanmi Únie a majú udelený pobyt ako rodinní príslušníci občana Únie, do piatich rokov od priznania ich práva na pobyt v týchto prípadoch:

...

(4) zánik manželstva s občanom Únie, ktorého sprevádzali alebo ku ktorému sa pripojili, ukončenie registrovaného partnerstva... alebo ukončenie spolužitia;...

...

Pri rozhodovaní o ukončení pobytu minister alebo ním poverená osoba zohľadní dĺžku pobytu dotknutej osoby v Belgickom kráľovstve, jej vek, zdravotný stav, rodinnú a ekonomickú situáciu, sociálnu a kultúrnu integráciu v Belgickom kráľovstve a intenzitu jej väzieb s krajinou jej pôvodu.“⁸

⁷ *Moniteur belge* z 31. decembra 1980, s. 14584.

⁸ Článok 42c ods. 1 tretí pododsek zákona z 15. decembra 1980 zrejme preberá článok 28 smernice 2004/38.

11. Článek 42c ods. 4 první pododsek bod 4 a článek 42c ods. 4 druhý pododsek tohoto zákona stanovuje:

„4. Bez toho, aby bylo dotknuté ustanovení odseku 5, případ uvedený v odseku 1 pododseku 1 bodu 4 sa neuplatní:

(4) ... ak je to odôvodnené mimoriadne ťažkými okolnosťami, napríklad ak rodinný príslušník preukáže, že bol obeťou násilia v rodine, ako aj obeťou násilných skutkov uvedených v článkoch 375, 398 až 400, 402, 403 alebo 405 Trestného zákona v rámci manželstva alebo registrovaného partnerstva upraveného v článku 40a ods. 2 pododseku 1 bode 1 alebo 2;

a pokiaľ dotknuté osoby preukážu, že sú zamestnancami alebo samostatne zárobkovo činnými osobami v Belgicku, alebo že majú dostatočné zdroje uvedené v článku 40 ods. 4 pododseku 2, aby sa počas ich pobytu nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci Belgického kráľovstva, a že majú zdravotné poistenie pokrývajúce všetky riziká v Belgicku, alebo že sú príslušníkmi rodiny, už založenej v Belgickom kráľovstve, osoby spĺňajúcej tieto požiadavky.“

12. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že článok 15 ods. 3 smernice 2003/86 bol prebratý do belgického práva článkom 11 ods. 2 zákona z 15. decembra 1980.

13. Článek 11 ods. 2 první pododsek bod 2 a druhý, štvrtý a piaty pododsek zákona z 15. decembra 1980 stanovuje:

„2. Minister alebo ním poverená osoba môže rozhodnúť, že cudzinec, ktorému bolo udelené povolenie na pobyt v Belgickom kráľovstve na základe článku 10, už nemá právo na pobyt v Belgickom kráľovstve v jednom z týchto prípadov:

...

(2) Cudzinec a cudzinec, ku ktorému sa pripojil, nežijú alebo prestali žiť v skutočnom manželskom alebo rodinnom vzťahu;

...

Rozhodnutie podľa bodu... 2... môže byť prijaté iba počas prvých piatich rokov od vydania povolenia na pobyt alebo v prípadoch uvedených v článku 12a ods. 3 alebo 4 po vydaní dokladu potvrdzujúceho, že žiadosť bola podaná.

...

Minister alebo ním poverená osoba nemôže ukončiť pobyt na základe pododseku 1... bodu 2..., ak cudzinec preukáže, že bol počas manželstva alebo partnerstva obeťou skutku uvedeného v článkoch 375, 398 až 400, 402, 403 alebo 405 Trestného zákona. ...

Pri rozhodovaní o ukončení pobytu na základe pododseku 1... bodu 2... minister alebo ním poverená osoba zohľadní charakter a pevnosť rodinných vzťahov dotknutej osoby a trvanie jej pobytu v Belgickom kráľovstve, ako aj existenciu rodinných, kultúrnych a sociálnych väzieb s krajinou jej pôvodu.“

III. Skutkové okolnosti sporu vo veci samej, prejudiciálna otázka a konanie na Súdnom dvore

14. Dňa 26. septembra 2010 žalobca vo veci samej, alžírsky štátny príslušník, uzavrel manželstvo s francúzskou štátnou príslušníčkou v Algeri (Alžírsko). Dňa 22. februára 2012 pricestoval do Belgicka na základe krátkodobého víza, aby sa pripojil k svojej manželke s bydliskom v tomto členskom štáte.

15. Dňa 20. apríla 2012 manželka žalobcu vo veci samej porodila ich prvé dieťa, ktoré je francúzskym štátnym príslušníkom.

16. Dňa 7. mája 2013 žalobca vo veci samej podal žiadosť o udelenie povolenia na pobyt rodinného príslušníka občana Únie ako manžel francúzskej štátnej príslušníčky, pričom toto povolenie získal 13. decembra 2013 a bolo platné do 3. decembra 2018.

17. V priebehu roka 2015 po takmer piatich rokoch manželstva a dvoch rokoch spoločného života v Belgicku žalobca vo veci samej, ktorý bol obeťou domáceho násillia zo strany manželky, bol nútený opustiť ich spoločnú domácnosť. Najprv bol prijatý do azylového domu a neskôr, 22. mája 2015, sa presťahoval do bytu v Tournai (Belgicko). Dňa 2. marca 2015 podal žalobca vo veci samej trestné oznámenie vo veci domáceho násillia.

18. V nadväznosti na správu o spolužití z 30. októbra 2015, v ktorej sa dospelo k záveru, že žalobca vo veci samej a jeho manželka nežijú v spoločnej domácnosti, keďže táto mala spolu s ich dcérou od 10. septembra 2015 bydlisko vo Francúzsku, belgická vláda rozhodnutím z 2. marca 2016 odňala žalobcovi vo veci samej právo na pobyt dlhší ako tri mesiace a vydala príkaz na opustenie územia. Toto rozhodnutie však bolo zrušené rozsudkom Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory, Belgicko) zo 16. septembra 2016.

19. Listom z 10. marca 2017 žalovaný vo veci samej požiadal žalobcu vo veci samej o doplňujúce informácie, najmä o dôkazy o jeho prostriedkoch na živobytie a o zdravotnom poistení. Dňa 2. mája 2017 žalobca vo veci samej informoval žalovaného vo veci samej, že bol obeťou domáceho násillia zo strany svojej manželky, a požiadal o zachovanie svojho práva na pobyt podľa článku 42c ods. 4 prvého pododseku bodov 1, 3 a 4 zákona z 15. decembra 1980.

20. Rozhodnutím zo 14. decembra 2017 žalovaný odňal žalobcovi vo veci samej právo na pobyt, bez príkazu na opustenie územia, z dôvodu, že nepredložil dôkaz najmä o tom, že má vlastné prostriedky na živobytie. Dňa 26. januára 2018 podal žalobca vo veci samej proti tomuto rozhodnutiu žalobu o neplatnosť na Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory).

21. Vnútroštátny súd uvádza, že článok 42c ods. 4 zákona z 15. decembra 1980, ktorým bol do belgického práva prebratý článok 13 ods. 2 smernice 2004/38, stanovuje, že v prípade rozvodu alebo ukončenia spolužitia manželov zachovanie práva na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý bol počas manželstva obeťou domáceho násillia zo strany svojho manželského partnera, ktorý je občanom Únie, podlieha určitým podmienkam, a to najmä podmienke mať dostatočné zdroje a zdravotné poistenie. Tento súd tiež uvádza, že za rovnakých okolností článok 11 ods. 2 zákona z 15. decembra 1980, ktorým bol do belgického práva prebratý článok 15 ods. 3 smernice 2003/86, podmieňuje udelenie samostatného povolenia štátnemu príslušníkovi

tretej krajiny, ktorý mal ako manžel právo na zlúčenie rodiny so štátnym príslušníkom tretej krajiny oprávnené sa zdržiavajúcim v Belgicku, iba predložením dôkazu o existencii domáceho násilia.

22. Vnútroštátny súd poznamenáva, že so štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sú obeťami domáceho násilia zo strany ich manželského partnera, sa zaochádza rozdielne podľa toho, či využili právo na zlúčenie rodiny s občanom Únie alebo so štátnym príslušníkom tretej krajiny, a že takéto rozdielne zaochádzanie má svoj pôvod v ustanoveniach smerníc 2004/38 a 2003/86.

23. Za týchto podmienok Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory, Belgicko) rozsudkom z 13. decembra 2019, ktorý bol doručený do kancelárie Súdneho dvora 20. decembra 2019, rozhodla prerušiť konanie a položiť Súdnu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Porušuje článok 13 ods. 2 [smernice 2004/38] články 20 a 21 [Charty] v rozsahu, v akom stanovuje, že rozvod, anulovanie manželstva alebo ukončenie registrovaného partnerstva nevedie k strate práva na pobyt rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu – najmä keď je to odôvodnené mimoriadne ťažkými okolnosťami, napríklad ak ide o obeť domáceho násilia v čase, keď manželstvo alebo registrované partnerstvo ešte trvalo – ale iba pod podmienkou, že dotknuté osoby preukážu, že sú zamestnancami alebo samostatne zárobkovo činnými osobami, alebo že majú dostatočné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa počas ich pobytu nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu, a že majú komplexné krytie zdravotného poistenia v hostiteľskom členskom štáte, alebo že sú príslušníkmi rodiny, už založenej v hostiteľskom členskom štáte, osoby spĺňajúcej tieto požiadavky, zatiaľ čo článok 15 ods. 3 [smernice 2003/86], ktorý stanovuje rovnakú možnosť zachovania práva na pobyt, nepodmieňuje toto zachovanie poslednou uvedenou podmienkou?“

24. Písomné pripomienky predložili žalobca vo veci samej, belgická vláda, ako aj Európsky parlament, Rada Európskej únie a Európska komisia.

25. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 7. decembra 2020, boli pred Súdny dvor prednesené ústne pripomienky v mene žalobcu vo veci samej, belgickej vlády, ako aj Parlamentu, Rady a Komisie.

IV. Analýza

26. V nasledujúcej analýze najprv preskúmam, vzhľadom na tvrdenie, ktoré v tejto súvislosti uviedla belgická vláda, či má Súdny dvor právomoc odpovedať na prejudiciálnu otázku (časť A). Keďže sa domnievam, že má takúto právomoc, následne preskúmam uplatniteľnosť článku 13 ods. 2 smernice 2004/38, aby som vylúčil akúkoľvek pochybnosť o prípustnosti prejudiciálnej otázky v prejednávanej veci (časť B). Napokon preskúmam platnosť tohto ustanovenia (časť C).

A. O právomoci Súdneho dvora

27. Belgická vláda vo svojich písomných pripomienkach tvrdí, že Súdny dvor nemá právomoc odpovedať na otázku, ktorú mu položil vnútroštátny súd. V prvom rade tento súd má pochybnosti o platnosti článku 13 ods. 2 smernice 2004/38 nie vzhľadom na právnu normu Únie, ale vzhľadom na vnútroštátnu právnu úpravu, ktorú belgický zákonodarca zaviedol v rámci právomoci, ktorú mu priznáva článok 15 ods. 2 a 3 smernice 2003/86. V druhom rade nesplnenie podmienok uvedených v článku 13 ods. 2 smernice 2004/38 by porušovalo pravidlá rozdelenia právomocí

medzi Úniou a členskými štátmi. A napokon po tretie ustanovenia Charty nemôžu spochybniť právomoci členských štátov, akými sú právomoci týkajúce sa podmienok pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nemajú postavenie rodinných príslušníkov občana Únie.

28. V tejto súvislosti by som chcel pripomenúť, že článok 19 ods. 3 písm. b) ZEÚ a článok 267 prvý odsek písm. b) ZFEÚ stanovujú, že Súdny dvor má právomoc bez akejkoľvek výnimky rozhodovať v prejudiciálnom konaní o výklade práva Únie a platnosti aktov prijatých inštitúciami Únie,⁹ pričom tieto akty musia byť v plnom súlade s ustanoveniami Zmlúv a s ústavnými zásadami, ktoré z nich vyplývajú, ako aj s ustanoveniami Charty.¹⁰

29. V prejednávanej veci vnútroštátny súd usudzuje, že normotvorca Únie v článku 13 ods. 2 smernice 2004/38 a v článku 15 ods. 3 smernice 2003/86 upravil – okrem iného v situáciách rozvodu a odluky – podmienky zachovania práva na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je obeťou násillia zo strany svojho manželského partnera, rozdielne podľa toho, či je tento manželský partner občanom Únie alebo štátnym príslušníkom tretej krajiny. Tento súd sa domnieva, že normotvorca Únie tým zaviedol rozdielne zaobchádzanie založené na štátnej príslušnosti manželského partnera, ktorý je garantom, čím porušil články 20 a 21 Charty. Keďže vnútroštátny súd usudzuje, že režim stanovený v článku 13 ods. 2 smernice 2004/38 pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú manželskými partnermi občana Únie, je menej priaznivý než režim stanovený v článku 15 ods. 3 smernice 2003/86 pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú manželskými partnermi iného štátneho príslušníka tretej krajiny, vyzýva Súdny dvor, aby posúdil platnosť článku 13 ods. 2 smernice 2004/38 vzhľadom na články 20 a 21 Charty.

30. Za týchto podmienok sa domnievam, že námietky, ktoré belgická vláda vznesla v súvislosti s právomocou Súdného dvora, treba zamietnuť.

B. O uplatniteľnosti článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38

31. Vnútroštátny súd svojou prejudiciálnou otázkou žiada Súdny dvor, aby rozhodol o platnosti článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38.

32. Hneď na úvod uvádzam, že pred preskúmaním platnosti tohto ustanovenia je potrebné overiť, či je táto otázka prípustná. Na tento účel je potrebné preskúmať, či je článok 13 ods. 2 prvý pododsek písm. c) tejto smernice uplatniteľný na prejedávanú vec.

33. Komisia má totiž pochybnosti o uplatniteľnosti článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38 na situáciu, o akú ide vo veci samej. Jej pochybnosti sú založené na tom, že vnútroštátny súd neposkytol nijaké informácie týkajúce sa rozvodu alebo anulovania manželstva žalobcu vo veci samej. V tejto súvislosti z rozsudku NA¹¹ vyplýva, že predpokladom uplatnenia článku 13 ods. 2 tejto smernice je, že bolo vyhlásené rozhodnutie o rozvode alebo anulovaní manželstva medzi dotknutým štátnym príslušníkom tretej krajiny a občanom Únie, alebo že prinajmenšom bolo začaté konanie na tento účel ešte predtým, ako občan Únie opustí hostiteľský členský štát.

⁹ Rozsudky z 13. decembra 1989, Grimaldi (C-322/88, EU:C:1989:646, bod 8); z 13. júna 2017, Florescu a i. (C-258/14, EU:C:2017:448, bod 30), ako aj z 27. februára 2018, Western Sahara Campaign UK (C-266/16, EU:C:2018:118, bod 44).

¹⁰ Rozsudok zo 14. mája 2019, M a i. (Odňatie postavenia utečenca) (C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 71).

¹¹ Rozsudok z 30. júna 2016 (C-115/15, EU:C:2016:487).

34. Účastníci konania vo veci samej a ostatní vedľajší účastníci konania naopak nepochybňujú uplatniteľnosť tohto ustanovenia. Nepochybňuje ju ani vnútroštátny súd, ktorý v rámci svojej prejudiciálnej otázky založil svoje odôvodnenie na uplatniteľnosti tohto ustanovenia.

35. Túto otázku preskúmam, aby som vylúčil akékoľvek prípadné pochybnosti o tom, že posúdenie platnosti tohto ustanovenia by mohlo byť irelevantné vo vzťahu k existencii alebo predmetu sporu vo veci samej.¹² Predtým, ako pristúpim k preskúmaniu prejudiciálnej otázky, teda overím, či sa na osobu v takej situácii, v akej sa nachádza žalobca vo veci samej, vzťahuje pôsobnosť článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38.

1. O potrebe analýzy týkajúcej sa uplatniteľnosti článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38

36. Pokiaľ ide o podmienky uplatnenia článku 13 ods. 2 smernice 2004/38, pripomínam, že Súdny dvor vo svojom rozsudku NA¹³ rozhodol, „že vykonanie tohto ustanovenia, vrátane práva na základe článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38, je podmienené rozvodom dotknutých osôb“. V tomto rámci Súdny dvor rozhodol, že keď bol štátny príslušník tretieho štátu počas manželstva obeťou domáceho násillia zo strany občana Únie, s ktorým sa rozviedol, na to, aby sa uvedený štátny príslušník mohol dovoľávať uplatnenia článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38, musí uvedený občan Únie bývať v hostiteľskom členskom štáte v súlade s článkom 7 ods. 1 tejto smernice až do dňa začatia rozvodového konania.¹⁴

37. Vo veci samej je preto rozhodujúcim kritériom dátum začatia rozvodového konania. Vnútroštátny súd v odpovedi na žiadosť o informácie, ktorú mu zaslal Súdny dvor, v tejto súvislosti uviedol, že návrh na rozvod bol podaný 5. júla 2018 a rozhodnutie o rozvode bolo vyhlásené 24. júla 2018 a nadobudlo právoplatnosť 2. októbra 2018.¹⁵

38. Vzhľadom na to, že dátum začatia rozvodového konania je neskorší ako dátum, kedy manželka žalobcu vo veci samej opustila územie Belgicka, v prejednávanej veci by sa teda pri uplatnení judikatúry založenej na rozsudku NA¹⁶ na žalobcu nevzťahovala pôsobnosť článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38¹⁷.

39. Ja však zastávam názor, že na žalobcu vo veci samej sa vzťahuje pôsobnosť tohto ustanovenia.

40. V nasledujúcich úvahách vysvetlím dôvody, prečo som presvedčený, že ustanovenie dotknuté vo veci samej je uplatniteľné na prejednávanú vec, a prečo je potrebné vykonať podrobnú analýzu dosahu judikatúry založenej na rozsudku NA¹⁸. Okrem toho táto analýza umožní určiť zmysel

¹² Rozsudok z 22. decembra 2010, Gowan Comércio Internacional e Serviços (C-77/09, EU:C:2010:803, bod 25). Pozri tiež rozsudok z 28. marca 2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236, bod 50).

¹³ Rozsudok z 30. júna 2016 (C-115/15, EU:C:2016:487, bod 48).

¹⁴ Rozsudok z 30. júna 2016, NA (C-115/15, EU:C:2016:487, bod 50).

¹⁵ Rozsudkom Tribunal de première instance de Tournai (Súd prvého stupňa Tournai, Belgicko).

¹⁶ Rozsudok z 30. júna 2016 (C-115/15, EU:C:2016:487).

¹⁷ V tomto prípade by žalobca vo veci samej nemohol mať nárok na zachovanie odvodeného práva na pobyt na základe tohto ustanovenia, a to bez ohľadu na to, či môže alebo nemôže preukázať, že pred nadobudnutím práva na trvalý pobyt spĺňa podmienku spočívajúcu v dostatku zdrojov, ktorá je stanovená v článku 13 ods. 2 druhom pododseku tejto smernice a je ťažiskom prejudiciálnej otázky týkajúcej sa platnosti, ktorú položil vnútroštátny súd.

¹⁸ Rozsudok z 30. júna 2016 (C-115/15, EU:C:2016:487).

tohto ustanovenia ešte pred preskúmaním jeho platnosti. Ako vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, podľa všeobecnej zásady výkladu sa má totiž akt Únie vykladať, pokiaľ je to možné, spôsobom, ktorý nespochybní jeho platnosť, a v súlade s celým primárnym právom.¹⁹

41. Začnem teda preskúmaním dosahu judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa článku 13 ods. 2 smernice 2004/38. So zreteľom na toto preskúmanie potom navrhнем taký výklad článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) tejto smernice, ktorý je nielen v súlade so znením, kontextom, účelom a genézou tohto ustanovenia, ale umožňuje tiež zachovať celkový vnútorný súlad právneho systému Únie a jej politiky v oblasti ochrany obetí domáceho násilia.

2. O dosahu judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) a c) smernice 2004/38

42. Hoci je rozsudok NA²⁰ jediným rozsudkom, v ktorom Súdny dvor poskytol výklad článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38, logicky nadväzuje na rozsudok Singh a i.²¹ Moja analýza sa bude teda týkať týchto dvoch rozsudkov.

a) Rozsudok Singh a i.

43. Vec, v ktorej bol vydaný rozsudok Singh a i.²², sa týkala troch štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí po uzavretí manželstva s občiankami Únie majúcimi pobyt a pracujúcimi v Írsku získali na základe článku 7 ods. 2 smernice 2004/38 právo na pobyt v tomto členskom štáte ako manželia sprevádzajúci alebo pripájajúci sa k občanovi Únie v hostiteľskom členskom štáte. Vo všetkých troch prípadoch sa konanie o rozvode začalo potom, ako manželky opustili územie Írska.

44. Vnútroštátny súd sa v tejto veci svojou prvou prejudiciálnou otázkou pýtal najmä na to, či je možné zachovať právo uvedených troch manželov, štátnych príslušníkov tretích krajín, na pobyt v Írsku na základe článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38. Súdny dvor preformuloval túto otázku takto: „Vnútroštátny súd sa svojou prvou otázkou v podstate pýta, či sa má článok 13 ods. 2 smernice 2004/38 vykladať v tom zmysle, že štátny príslušník tretej krajiny, rozvedený s občanom Únie, ktorého manželstvo pred začatím rozvodového konania trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte, môže mať na základe tohto ustanovenia nárok na zachovanie práva na pobyt v tomto členskom štáte, ak rozvodu predchádzal odchod manželského partnera, ktorý je občanom Únie, z tohto členského štátu.“²³

45. Súdny dvor pripomenul, že štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, sa môžu odvolávať na právo na pobyt iba v hostiteľskom členskom štáte, kde má tento občan bydlisko, a nie v inom členskom štáte,²⁴ a následne vyhlásil, že v prípade, keď pred začatím rozvodového konania občan Únie odíde z členského štátu, v ktorom má bydlisko jeho manželský partner, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, aby sa usadil v inom členskom

¹⁹ Pozri najmä rozsudky zo 16. septembra 2010, Chatzi (C-149/10, EU:C:2010:534, bod 43), a z 31. januára 2013, McDonagh (C-12/11, EU:C:2013:43, bod 44).

²⁰ Rozsudok z 30. júna 2016 (C-115/15, EU:C:2016:487).

²¹ Rozsudok zo 16. júla 2015 (C-218/14, EU:C:2015:476).

²² Rozsudok zo 16. júla 2015 (C-218/14, EU:C:2015:476).

²³ Rozsudok zo 16. júla 2015, Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:476, bod 48). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

²⁴ Rozsudok zo 16. júla 2015, Singh a i., (C-218/14, EU:C:2015:476, bod 55). Súdny dvor tu odkazuje na rozsudok z 8. novembra 2012, Iida (C-40/11, EU:C:2012:691) a treba uviesť, že okolnosti veci, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, sa líšia od okolností, ktoré viedli k vydaniu rozsudku Singh a i., keďže pán Iida nemal bydlisko v hostiteľskom členskom štáte svojej manželky, ale v členskom štáte jej pôvodu, a preto mu nemohlo byť priznané právo na pobyt na základe smernice 2004/38.

štáte alebo v tretej krajine, odvodené právo na pobyt manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, založené na článku 7 ods. 2 smernice 2004/38 sa končí odchodom občana Únie a nemôže sa tak naďalej zachovať na základe článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) tejto smernice.²⁵ Podľa Súdneho dvora totiž na to, aby si štátny príslušník tretej krajiny zachoval svoje právo na pobyt na základe tohto posledného uvedeného ustanovenia, jeho manželský partner, ktorý je občanom Únie, musí mať bydlisko v hostiteľskom členskom štáte v súlade s článkom 7 ods. 1 smernice 2004/38 až do dňa začatia rozvodového konania.²⁶ Súdny dvor s prihliadnutím na toto odôvodnenie rozhodol, že *článok 13 ods. 2 smernice 2004/38 sa má vykladať v tom zmysle, že „štátny príslušník tretej krajiny, rozvedený s občanom Únie, ktorého manželstvo pred začatím rozvodového konania trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte, nemôže mať na základe tohto ustanovenia nárok na zachovanie práva na pobyt v tomto členskom štáte, ak začatie rozvodového konania predchádzal odchod manželského partnera, ktorý je občanom Únie, z uvedeného členského štátu“*²⁷.

1) Analýza odôvodnenia uvedeného v rozsudku Singh a i.

46. Odpoveď na prvú otázku poskytnutá v rozsudku Singh a i. sa mi zdá byť prinajmenšom diskutabilná²⁸, a to z týchto troch dôvodov.

47. Po prvé pri čítaní článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 treba konštatovať, že normotvorca Únie nepodmienil uplatnenie tohto ustanovenia, ktoré umožňuje manželským partnerom, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, zachovať si právo na pobyt, podmienkou, že občan Únie musí mať pobyt v hostiteľskom členskom štáte až do dňa začatia konania o rozvode. V tomto ustanovení sa totiž spomína iba podmienka, že „pred začatím rozvodového konania alebo konania zrušujúceho manželstvo alebo ukončenia registrovaného partnerstva manželstvo alebo registrované partnerstvo *trvalo* aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte“²⁹.

48. Po druhé je potrebné poukázať na to, že hoci sa prvá prejudiciálna otázka vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Singh a i., týkala článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38, Súdny dvor ju preformuloval tak, že odkázal na článok 13 ods. 2 tejto smernice.³⁰ Odpoveď Súdneho dvora sa preto neobmedzuje iba na prípad uvedený v článku 13 ods. 2 prvom pododseku písm. a) uvedenej smernice, ale vzťahuje sa na všetky prípady uvedené v *článku 13 ods. 2* tejto smernice.³¹

49. Z toho vyplýva, že odpoveď Súdneho dvora na takto preformulovanú otázku je založená nielen na podmienkach, ktoré normotvorca Únie stanovil na účely uplatnenia článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38, ale aj na *novej podmienke*. To znamená, že Súdny dvor

²⁵ Rozsudok zo 16. júla 2015, Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:476, bod 62).

²⁶ Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. júla 2015, Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:476, bod 66).

²⁷ Rozsudok zo 16. júla 2015, Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:476, bod 70 a výrok). Súdny dvor v bode 68 tohto rozsudku pripomenul, že vnútroštátne právo môže v takom prípade poskytovať širšiu ochranu štátnym príslušníkom tretích krajín tak, že im umožní mať naďalej pobyt na území hostiteľského členského štátu.

²⁸ Pozri, pokiaľ ide o kritický pohľad na tento rozsudok, STRUMIA, F.: Divorce immediately, or leave. Rights of third country nationals and family protection in the context of EU citizens' free movement: Kuldeep Singh and Others. In: *Common Market Law Review*, 2016, vol. 53(5), s. 1373 – 1393.

²⁹ Kurzívou zvýraznil generálny advokát. Podotýkam, že toto ustanovenie nešpecifikuje rok *z troch rokov*, po dobu ktorých musí manželstvo trvať pred začatím konania o rozvode alebo ukončením registrovaného partnerstva, počas ktorého musel mať štátny príslušník tretej krajiny pobyt v hostiteľskom členskom štáte.

³⁰ Rozsudok zo 16. júla 2015, Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:476, bod 48). Pozri bod 44 vyššie.

³¹ Tento aspekt je dôležitý pre správne pochopenie dosahu rozsudku z 30. júna 2016, NA (C-115/15, EU:C:2016:487), a dôvodov, prečo považujem za potrebné aktualizovať judikatúru založenú na tomto rozsudku.

svojou požiadavkou, aby mal manželský partner, ktorý je občanom Únie, pobyt v hostiteľskom členskom štáte až do dňa začatia konania o rozvode, stanovil *dodatočnú podmienku* k podmienkam stanoveným v článku 13 ods. 2 prvom pododseku *písm. a)* tejto smernice. Túto podmienku teda doplnil samotný Súdny dvor pri výklade článku 13 ods. 2 uvedenej smernice ako celku.³²

50. Po tretie hoci úplne rozumiem logike odôvodnenia, ktoré Súdny dvor použil v rozsudku Singh a i.³³, a v zásade súhlasím s jeho analýzou, ako je uvedená v bodoch 50 až 57 tohto rozsudku, nesúhlasím so záverom vyvedeným z tejto analýzy v bode 67 uvedeného rozsudku. Súdny dvor totiž najprv vyhlásil, že za okolností, akými sú tie vo veciach samých, „ *už odchod* manželky, ktorá je občiankou Únie, *viedol k strate* práva na pobyt manžela, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny a ktorý ostal v hostiteľskom členskom štáte“. Ďalej spresnil, že „ *neskorší návrh* na rozvod totiž nemôže viesť k znovuobnoveniu tohto práva, pretože článok 13 smernice 2004/38 upravuje iba ‚zachovanie‘ existujúceho práva na pobyt“³⁴.

51. V tomto štádiu považujem za vhodné uviesť, že Súdny dvor v súlade s líniou, ktorú vymedzila generálna advokátka Kokott, založil toto vyhlásenie na „kombinovanom uplatnení“ článkov 12 a 13 smernice 2004/38.³⁵

52. Ja mám však pochybnosti nielen o relevantnosti takéhoto kombinovaného uplatnenia týchto dvoch článkov³⁶, ale aj o dôsledku vyplývajúcom z tohto uplatnenia, a to jednak, že – v rámci článku 12 smernice 2004/38 – odchod manžela, ktorý je občanom Únie, by mohol *automaticky* viesť k strate odvodeného práva na pobyt manžela, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, a jednak, že – v rámci článku 13 tejto smernice – odchod manžela, ktorý je občanom Únie, by mohol mať za následok zbavenie manžela, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, ochrany upravenej v článku 13 ods. 2 smernice a zbavenie tohto ustanovenia jeho podstaty a potrebného účinku.

i) O pojme „odchod občana Únie z hostiteľského členského štátu“: irelevantnosť kombinovaného výkladu článkov 12 a 13 smernice 2004/38

53. Ako som uviedol v bode 51 vyššie, vyhlásenie Súdneho dvora, podľa ktorého „ *už odchod* manželky, ktorá je občiankou Únie, *viedol k strate* práva na pobyt manžela, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny a ktorý ostal v hostiteľskom členskom štáte“³⁷, je založené na kombinovanom výklade článkov 12 a 13 smernice 2004/38. Ja sa však domnievam, že takýto výklad je irelevantný, a to z nasledujúcich dôvodov.

³² To znamená vrátane bodov a) až d).

³³ Rozsudok zo 16. júla 2015, Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:476).

³⁴ Rozsudok zo 16. júla 2015, Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:476, bod 67). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

³⁵ Pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:306, body 25 a 26): „Článok 13 totiž podľa svojho znenia *nevyžaduje* , aby občan Únie a jeho manžel zostali do ukončenia rozvodového konania v hostiteľskom členskom štáte, ani aby rozvodové konanie prebiehalo a bolo ukončené v tomto štáte“. Generálna advokátka Kokott však ďalej spresnila, že „ *ak neposudzujeme články 12 a 13 smernice 2004/38 izolovane, ale kombinovane,* v prípade výkladu, ktorý sa striktne drží znenia, ďalšie trvanie práva na pobyt rozvedených štátnych príslušníkov tretích krajín nemožno odôvodniť prostredníctvom článku 13 smernice“. Kurzívou zvýraznil generálny advokát. Pozri v tejto súvislosti BRIDDICK, C.: Combatting or Enabling Domestic Violence? Evaluating the Residence Rights of Migrant Victims of Domestic Violence in Europe. In: *International and Comparative Law Quarterly* . Vol. 69(4), 2020, s. 1013 a 1034, osobitne s. 1021, a od rovnakého autora: Secretary of State for the Home Department v NA. In: *Journal of Immigration Asylum and Nationality Law* . 2016, vol. 30(4), s. 368 – 374.

³⁶ Touto otázkou sa budem podrobnejšie zaoberať v rámci analýzy rozsudku z 30. júna 2016, NA (C-115/15, EU:C:2016:487). Pozri body 53 až 58 nižšie.

³⁷ Rozsudok zo 16. júla 2015, Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:476, bod 67).

54. Po prvé pripomínam, že smernica 2004/38 jasne rozlišuje dva typy situácií, v ktorých normotvorca Únie stanovil zachovanie práva na pobyt rodinných príslušníkov občana Únie: odchod (alebo úmrtie) občana Únie z hostiteľského členského štátu, ktorý je predmetom článku 12 tejto smernice, a rozvod, anulovanie manželstva alebo ukončenie registrovaného partnerstva, ktoré sú predmetom článku 13 uvedenej smernice.

55. Na jednej strane odchod v zmysle článku 12 smernice 2004/38 nesúvisí s rozvodom, anulovaním manželstva alebo ukončením registrovaného partnerstva. Ako totiž zdôraznila Komisia v odpovedi na otázku položenú Súdny dvorom na pojednávaní, pojem „odchod“ v zmysle tohto ustanovenia sa má chápať ako „prostý odchod“, teda *skutočný odchod bez úmyslu vrátiť sa do hostiteľského členského štátu, ktorý nie je odôvodnený úmyslom odlúčiť sa, rozviesť sa, anulovať manželstvo alebo ukončiť registrované partnerstvo*.

56. Na druhej strane článok 13 smernice 2004/38 vôbec nespomína odchod, ale len rozvod, anulovanie manželstva alebo ukončenie registrovaného partnerstva. Manželský partner, ktorý je občanom Únie, teda opustí hostiteľský členský štát a vo svojom členskom štáte pôvodu začne rozvodové konanie, pričom jeho odchod je nutne odchodom s cieľom rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva.³⁸ Okrem toho za predpokladu, že v takomto prípade občan Únie odíde s maloletým dieťaťom manželov bez toho, aby uzavreli dohodu v tejto súvislosti, uplatnenie článku 12 ods. 3 smernice 2004/38 nevyhnutne predpokladá, že súd v rámci odluky, rozvodu alebo ukončenia partnerstva právoplatne zveril dieťa do osobnej starostlivosti štátneho príslušníka tretej krajiny, pričom v takom prípade by išlo o situáciu upravenú článkom 13 ods. 2 prvým pododsekom písm. b) smernice.

57. Vzhľadom na tieto úvahy nemožno pojem „odchod“ v zmysle článku 12 smernice 2004/38 vykladať ako rovnocenný s pojmom *odchod s cieľom rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva* v rámci článku 13 tejto smernice, a preto sa má v kontexte každého z týchto článkov vykladať rozdielne, keďže tieto články sledujú odlišné ciele.

58. Po druhé, ako uviedla Komisia v odpovedi na otázku Súdneho dvora na pojednávaní, vzhľadom na to, že z odôvodnenia 15 smernice 2004/38 jasne vyplýva, že cieľom jej článku 13 je, že „rodinní príslušníci by mali byť právne chránení v prípade... rozvodu“, posúdenie odchodu s cieľom rozvodu ako skutočného odchodu bez úmyslu vrátiť sa do hostiteľského členského štátu v zmysle článku 12 tejto smernice by bránilo manželskému partnerovi občana Únie v požívaní právnej ochrany podľa článku 13 ods. 2 smernice, ktorá spočíva v zachovaní odvodeného práva na pobyt, a bolo by teda zjavne v rozpore s účelom tohto ustanovenia.³⁹

³⁸ „Odchod s cieľom rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva“ chápem v tom zmysle, že manželský partner, ktorý je občanom Únie, začne hneď po odchode z hostiteľského členského štátu konanie o rozvod, anulovanie manželstva alebo ukončenie partnerstva vo svojom členskom štáte pôvodu alebo v inom členskom štáte (s výnimkou prípadu, keď právo uplatniteľné na rozvod, anulovanie manželstva alebo ukončenie partnerstva vyžaduje, aby pred vyhlásením rozvodu manželia nežili po istú dobu v spoločnej domácnosti alebo mali určitú dobu na premyslenie). Možno ho tiež chápať ako odchod súvisiaci so vznikom určitých okolností, ktoré odôvodňujú rozvod, anulovanie manželstva alebo ukončenie partnerstva, akou je napríklad skutočnosť, že ide o „obeť domáceho násillia v čase, keď manželstvo alebo registrované partnerstvo trvalo“. Odchod spojený s týmito okolnosťami sa teda musí považovať za odchod s cieľom rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia partnerstva.

³⁹ Pozri v tejto súvislosti STRUMIA, F.: c. d., s. 1381. Pozri tiež bod 87 nižšie.

ii) O strate odvodeného práva na pobyt manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, ako dôsledku „odchodu“ občana Únie z hostiteľského členského štátu v zmysle článku 12 smernice 2004/38

59. Mení sa odchodom manželského partnera, ktorý je občanom Únie, zo dňa na deň právna situácia manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, s okamžitým dôsledkom spočívajúcim v automatickej strate odvodeného práva na pobyt?

60. Podľa môjho názoru dokonca ani v rámci článku 12 smernice 2004/38 nemožno stratu odvodeného práva na pobyt manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, považovať za automatický dôsledok každého odchodu občana Únie, a to z nasledujúcich dôvodov.

61. Po prvé vo všeobecnosti by som rád ozrejmil, že pokiaľ ide o postavenie „oprávnenej osoby“ v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 2004/38, s odchodom občana Únie z územia hostiteľského členského štátu v zásade *môže* dochádzať k strate tohto postavenia, keďže sa získava uzavretím manželstva štátneho príslušníka tretej krajiny s občanom Únie, ktorý využíva svoje právo na voľný pohyb v hostiteľskom členskom štáte, kde spoločne bývajú.

62. Podľa môjho názoru je však potrebné odlišovať situácie, ktoré nespĺňajú podmienky stanovené v článku 12 ods. 3 smernice 2004/38 – akou je situácia, keď občan Únie skutočne odíde z hostiteľského členského štátu bez úmyslu vrátiť sa tam, pričom dôvodom nie je rozvod, anulovanie manželstva alebo ukončenie registrovaného partnerstva, zatiaľ čo jeho manželský partner, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, chce zostať v hostiteľskom členskom štáte, kde spoločne bývali, *pričom nemá zverené dieťa do osobnej starostlivosti*⁴⁰ – od situácií *dočasnej povahy*, v ktorých sa treba domnievať, že občan Únie a jeho manželský partner, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, majú naďalej postavenie „oprávnených osôb“ v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 2004/38. Za predpokladu, že občan Únie sa musí dočasne vrátiť do členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, alebo sa v ňom dočasne zdržiavať, alebo sa pohybuje a zdržiava v inom členskom štáte z náležite opodstatnených dôvodov⁴¹, jeho manželský partner, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny a ktorý zostane v hostiteľskom členskom štáte najmä preto, aby neprišiel o prácu alebo aby tam pokračoval v štúdiu alebo odbornom vzdelávaní, musí totiž naďalej patriť pod pojem „oprávnená osoba“ v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 2004/38⁴² po dobu potrebnú na nájdenie novej práce alebo dokončenie štúdia.

63. Pripomínam, že z článku 16 ods. 3 smernice 2004/38 v každom prípade vyplýva, že nepretržitosť pobytu nie je ovplyvnená dočasnou neprítomnosťou nepresahujúcou spolu šesť mesiacov za rok, ani neprítomnosťou dlhšieho trvania v dôsledku povinnej vojenskej služby, ani neprítomnosťou trvajúcou maximálne dvanásť za sebou nasledujúcich mesiacov v dôsledku vážnych dôvodov, ako sú napríklad tehotenstvo a pôrod, vážna choroba, štúdium alebo odborné vzdelávanie alebo vyslanie do iného členského štátu alebo tretej krajiny.

64. Po druhé je zřejmé, že na druhé, tretie alebo štvrté premiestnenie občana Únie do iného členského štátu sa vzťahuje právo na voľný pohyb z rovnakého titulu ako na prvé premiestnenie sa do dotknutého hostiteľského členského štátu, a to aj keď ide o premiestnenie na obmedzené obdobie. Je vylúčené, aby bolo právo na voľný pohyb občanov Únie viazané na spôsob, akým si

⁴⁰ To je tiež prípad pána Chenchooliaha vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 10. septembra 2019, Chenchooliah (C-94/18, EU:C:2019:693, bod 43). Ako vyplýva zo skutkového rámca uvedeného vnútroštátnym súdom, „tento občan Únie sa vrátil do členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, v tomto prípade na účely výkonu trestu odňatia slobody“.

⁴¹ Najmä s cieľom podrobiť sa riadne osvedčenej liečbe alebo dočasne sa starať o vážne chorého príbuzného.

⁴² Pokiaľ ide o zachovanie pobytového preukazu v prípade dočasnej neprítomnosti, pozri článok 11 ods. 2 smernice 2004/38.

chcú manželia zariadiť svoj manželský život, tým, že by sa od nich vyžadovalo, aby žili spoločne za okolností, ktoré takéto spolužitie neodôvodňujú.⁴³ Najmä ekonomická alebo pracovná situácia domácnosti môže viesť manželského partnera, ktorý je občanom Únie, k dočasnému prijatiu zamestnania v inom členskom štáte.⁴⁴

65. Po tretie keby sa pripustilo, že manželský partner, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, môže *automaticky stratiť* odvodené právo na pobyt v situáciách, keď občan Únie vykonáva svoje právo na voľný pohyb, bolo by to nielen v rozpore s cieľmi sledovanými smernicou 2004/38, ale predstavovalo by to aj prekážku slobody pohybu, ktorú má každý občan Únie na základe článku 21 ZFEÚ. Takáto automatická strata by totiž mohla odradiť manželského partnera, ktorý je občanom Únie, od výkonu jeho práva na voľný pohyb a viesť ho napríklad k odmietnutiu pracovnej ponuky v inom členskom štáte.

66. Napokon po štvrté rešpektovanie súkromného a rodinného života, ako je uznané v článku 7 Charty, svedčí v neprospech automatickej straty práva na pobyt. Záver, že v prípade, keď sa občan Únie z naliežite opodstatnených dôvodov pohybuje a zdržiava v inom členskom štáte, manželský partner, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, automaticky stráca svoje odvodené právo na pobyt, by totiž predstavoval zásah do súkromného a rodinného života v súvislosti so slobodou pohybu dotknutého občana Únie.⁴⁵ Z pohľadu článku 7 Charty by to mohlo mať za následok, že právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorého manželstvo naďalej trvá, musí ostať zachované.⁴⁶

67. Za týchto okolností stratu odvodeného práva na pobyt manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, *nemožno vo všetkých prípadoch považovať za automatickú a závisí od preskúmania konkrétneho prípadu.*

68. Po týchto úvahách sa vrátim k analýze rozsudku Singh a i.

2) Obmedzenie dosahu rozsudku Singh a i.

69. Bez toho, aby som chcel spochybníť analýzu Súdneho dvora uvedenú v bodoch 50 až 57 rozsudku Singh a i.⁴⁷, z predchádzajúcich úvah vyplýva, že nie je možné tvrdiť, že odchod manželského partnera, ktorý je občanom Únie, z hostiteľského členského štátu *s cieľom rozvodu,*

⁴³ Pozri body 62 a 63, ako aj poznámku pod čiarou 41.

⁴⁴ Generálna advokátka Kokott vo svojich návrhoch vo veci Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:306, bod 48) s poukázaním na prípad manželov, ktorí žijú a pracujú v rôznych členských štátoch, uvádza, že „*smernica 2004/38* však naďalej zostáva do určitej miery *nekoherentná*. Po odchode občana Únie totiž jeho manžel, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, ak občana Únie napríklad z profesionálnych dôvodov nesprevádza a nestará sa ani o spoločné dieťa, môže aj napriek fungujúcemu manželstvu stratiť právo na pobyt v doterajšom hostiteľskom členskom štáte, zatiaľ čo právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny v prípade rozpadu manželstva, pokiaľ by sa včas rozviedol, by podľa článku 13 smernice 2004/38 zostalo v hostiteľskom členskom štáte zachované“. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

⁴⁵ Ako v tejto súvislosti napísal generálny advokát Bot vo svojich návrhoch vo veci Ogieriakhi (C-244/13, EU:C:2014:323, bod 42): „Ak by sa od dotknutých osôb vyžadovalo, aby trvale žili v jednej domácnosti, podľa môjho názoru by to bol zásah do ich súkromného a rodinného života, ktorý by bol v rozpore s článkom 7 [Charty]. *Úlohou štátnych orgánov nie je určovať chápanie manželského života alebo konkrétny spôsob života štátnych príslušníkov iných členských štátov a ich rodinných príslušníkov*, a to tým skôr, že pre ich vlastných štátnych príslušníkov taká požiadavka neplatí“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát). Hoci sa tieto úvahy, ktoré uviedol generálny advokát Bot, týkajú požiadavky života v spoločnej domácnosti v rámci výkladu článku 10 nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, 1968, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15), domnievam sa, že z hľadiska základného práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života možno tieto úvahy uplatniť aj na situácie, v ktorých manželia žijú oddelene, najmä z pracovných, zdravotných alebo iných podobných dôvodov.

⁴⁶ Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:306, bod 49).

⁴⁷ Rozsudok zo 16. júla 2015 (C-218/14, EU:C:2015:476).

anulovania manželstva alebo ukončenia partnerstva má za následok stratu práva na pobyt manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, ako to vyplýva z bodu 67 uvedeného rozsudku.

70. V prvom rade vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Singh a i.⁴⁸, boli dodržané podmienky dĺžky trvania manželstva alebo registrovaného partnerstva, ktoré stanovuje článok 13 ods. 2 prvý pododsek písm. a) smernice 2004/38. Podľa môjho názoru je teda jasné, že v takej situácii sa toto ustanovenie uplatňuje v čase medzi prijatím rozhodnutia manželov právne sa odlúčiť, rozviesť sa na základe vzájomnej dohody alebo začať rozvodové konanie na jednej strane a vydaním rozhodnutia o rozvode na druhej strane, a to nezávisle od dátumu *odchodu občana Únie najmä s cieľom rozvodu*. V tejto súvislosti pripomínam, že v niektorých vnútroštátnych právnych poriadkoch sa pred tým, ako manželia môžu podpísať dohodu alebo podať návrh na rozvod, vyžaduje predchádzajúca faktická odluka alebo lehota na premyslenie.⁴⁹

71. Okrem toho považujem za dôležité uviesť, že Súdny dvor už rozhodol, že „manželský zväzok nemožno považovať za ukončený, pokiaľ ho neukončil príslušný orgán“. Spresnil tiež, že „to nie je prípad manželov, ktorí jednoducho žijú oddelene, aj keď s úmyslom neskôr sa rozviesť“⁵⁰.

72. Podľa môjho názoru by bolo preto paradoxné domnievať sa na jednej strane, že v rámci článku 12 smernice 2004/38 platí, že keď manželia skutočne žijú v manželskom spoluzití, manželský partner, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, automaticky stráca svoje odvodené právo na pobyt pri odchode občana Únie z hostiteľského členského štátu, hoci toto právo na pobyt mu bolo priznané najmä práve na základe manželstva, a na druhej strane, že v rámci článku 16 tejto smernice platí, že keď sa manželia počas nepretržitého obdobia piatich rokov pobytu rozhodli pre odluku alebo začali žiť s inými partnermi, manželský partner, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, môže nadobudnúť právo na trvalý pobyt.⁵¹

73. V druhom rade, pokiaľ ide o článok 13 ods. 2 prvý pododsek písm. a) smernice 2004/38, zdôrazňujem, že Komisia vo svojich pripomienkach k článku 13 ods. 2⁵² uviedla, že „z dôvodov právnej istoty zrušenie manželstva nevyhnutne znamená vydanie neodvolateľného rozhodnutia o rozvode; *v prípade faktického odlúčenia nie je právo manželského partnera na pobyt nijako dotknuté*“⁵³.

⁴⁸ Rozsudok zo 16. júla 2015 (C-218/14, EU:C:2015:476).

⁴⁹ Okrem iného podľa poľského práva je rozsudok o rozvode založený na konštatovaní zmeny manželského zväzku, ktorá musí byť definitívna a *trvalá*, pričom tieto dve podmienky sú kumulatívne [§ 56 ods. 1 zákona o rodine a poručníctve (CFT)]; podľa francúzskeho práva môže manžel podať návrh na rozvod z dôvodu definitívnej zmeny manželského zväzku v prípade, ak manželské spoluzitie skončilo dva roky pred podaním návrhu na rozvod, čo predpokladá neexistenciu spoluzitia a vôľu ukončiť manželstvo; podľa fínskeho práva majú manželia právo na rozvod po uplynutí šesťmesačnej lehoty na premyslenie, pričom manželstvo možno rozviesť aj bez dodržania tejto lehoty, ak manželia ku dňu podania návrhu na rozvod dva roky nebývajú v spoločnej domácnosti; v nemeckom práve v súlade s § 1566 Bürgerliches Gesetzbuch (Občiansky zákonník) súd považuje rozvrat manželstva za nezvratný po uplynutí určitej doby odluky, keď obaja manželia žiadajú o rozvod a žijú už rok oddelene, alebo keď jeden z manželov žiada o rozvod a druhý s tým súhlasí, pričom obaja žijú už rok oddelene, alebo keď jeden z manželov žiada o rozvod a druhý s tým nesúhlasí, avšak žijú oddelene už tri roky. Podľa § 1565 ods. 2 nemeckého Občianskeho zákonníka, ak manželia žijú oddelene menej ako jeden rok, manželstvo možno rozviesť len v určitých výnimočných prípadoch, napríklad ak pokračovanie manželstva nie je prijateľné pre manžela, ktorý žiada o rozvod z dôvodov pripísateľných druhému manželovi (napríklad zlé fyzické zaobchádzanie zo strany druhého manžela). Pokiaľ ide o ďalšie vnútroštátne právne úpravy, pozri tiež „Rozvod“ na Európskom portáli elektronickej justície, dostupné na stránke https://e-justice.europa.eu/content_divorce-45-sk.do (posledná aktualizácia 26. októbra 2020).

⁵⁰ Rozsudky z 13. februára 1985, Diatta (267/83, EU:C:1985:67, bod 20), a z 10. júla 2014, Ogieriakhi (C-244/13, EU:C:2014:2068, bod 37).

⁵¹ Pozri v tomto zmysle v rámci výkladu článku 10 nariadenia č. 1612/68 rozsudok z 10. júla 2014, Ogieriakhi (C-244/13, EU:C:2014:2068, bod 47 a výrok).

⁵² Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov [KOM(2001) 257 v konečnom znení, Ú. v. ES C 270 E, 2001, s. 150].

⁵³ Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

74. Ako vyplýva z bodov 53 až 58 vyššie, v tomto rámci je potrebné najprv určiť, či v prípade odchodu manželského partnera, ktorý je občanom Únie, ide o „prostý odchod“ (článok 12 smernice 2004/38), teda skutočný odchod bez úmyslu vrátiť sa do hostiteľského členského štátu, ktorý nie je odôvodnený rozvodom, anulovaním manželstva alebo ukončením registrovaného partnerstva, alebo či ide naopak o „odchod s cieľom rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia partnerstva“ (článok 13 tejto smernice).

75. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy som presvedčený, že na rozdiel od toho, čo vyplýva z bodu 67 rozsudku Singh a i.⁵⁴, odchod občana Únie s cieľom rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia partnerstva nemá za následok stratu odvodeného práva na pobyt manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, pokiaľ boli splnené podmienky článku 13 ods. 2 tejto smernice. V každom prípade je potrebné, aby príslušné orgány preskúmali každý individuálny prípad predtým, než dôjde k definitívnej strate odvodeného práva na pobyt.⁵⁵

b) Rozsudok NA

1) Rozsudok NA ako pokračovanie logiky vyplývajúcej z rozsudku Singh a i.

76. Vec, v ktorej bol vydaný rozsudok NA⁵⁶, sa týkala pakistanskej štátnej príslušníčky vydatej za nemeckého štátneho príslušníka. Manželský pár mal bydlisko v Spojenom kráľovstve, kde manžel získal postavenie zamestnanca a samostatne zárobkovo činné osoby. Manželka, ktorá sa viackrát stala obeťou domáceho násillia – naposledy v októbri 2006, keď bola viac ako päť mesiacov tehotná – začala v roku 2008, po odchode svojho manžela zo Spojeného kráľovstva v decembri 2006, rozvodové konanie v tomto členskom štáte, pričom obe ich deti jej boli zverené do výlučnej starostlivosti.⁵⁷ Hoci sú tieto deti nemeckými štátnymi príslušníkmi, narodili sa v Spojenom kráľovstve, kde navštevovali školu od roku 2009, resp. od roku 2010.⁵⁸

77. Pokiaľ ide o právo manželky na pobyt v Spojenom kráľovstve, Súdny dvor najskôr pripomenul, že podľa článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38 rozvod nevedie k strate práva na pobyt rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, ak je to oprávnené mimoriadne ťažkými okolnosťami, ako napríklad v prípade obeť domáceho násillia.⁵⁹ Súdny dvor však s odkazom na rozsudok Singh a i. zopakoval, že občan Únie, ktorý je manželom štátneho príslušníka tretej krajiny, musí mať pobyt v hostiteľskom členskom štáte v súlade s článkom 7 ods. 1 smernice 2004/38 až do dňa začatia rozvodového konania, aby sa tento štátny príslušník mohol dovoľávať zachovania svojho práva na pobyt podľa článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) tejto smernice.⁶⁰ V uvedenej veci však táto podmienka nebola splnená. Súdny dvor teda rozhodol, že článok 13 ods. 2 prvý pododsek písm. c) smernice 2004/38 sa má vykladať v tom zmysle, že štátny príslušník tretieho štátu, rozvedený s občanom Únie,

⁵⁴ Rozsudok zo 16. júla 2015 (C-218/14, EU:C:2015:476).

⁵⁵ Vzhľadom na dĺžku trvania niektorých vnútroštátnych konaní o právnu odľuku, rozvod, anulovanie manželstva alebo ukončenie registrovaného partnerstva musí vnútroštátny súd posúdiť, či napríklad rozvodové konanie začaté nejaký čas po odchode občana Únie z hostiteľského členského štátu možno považovať za odchod s cieľom rozvodu v zmysle článku 13 ods. 2 smernice 2004/38. Pozri poznámku pod čiarou 38.

⁵⁶ Rozsudok z 30. júna 2016 (C-115/15, EU:C:2016:487, body 48 a 49).

⁵⁷ Vnútroštátny súd vysvetlil: „Dňa 5. decembra 2006 požiadal britský hraničný úrad o zrušenie povolenia na pobyt NA z dôvodu, že sa trvale usadil v Pakistane, a požiadal, aby bol informovaný o zrušení povolenia na pobyt svojej manželky.“

⁵⁸ NA podala aj žiadosť o udelenie práva na trvalý pobyt v Spojenom kráľovstve, príslušný vnútroštátny orgán však túto žiadosť zamietol. Pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. júna 2016, NA (C-115/15, EU:C:2016:487, body 15 až 22).

⁵⁹ Rozsudok z 30. júna 2016, NA (C-115/15, EU:C:2016:487, bod 49).

⁶⁰ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. júna 2016, NA (C-115/15, EU:C:2016:487, bod 36).

ktorého obeťou domáceho násilia bol počas manželstva, nemôže mať na základe tohto ustanovenia nárok na zachovanie práva na pobyt v tomto hostiteľskom členskom štáte, keďže k začatiu rozvodového konania došlo až po odchode manželského partnera, ktorý je občanom Únie, z tohto členského štátu.⁶¹

78. Najprv by som chcel poznamenať, že ak sa logika rozsudku Singh a i.⁶² mohla v rámci veci, v ktorej bol vydaný rozsudok NA⁶³, uplatniť na výklad článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38, je to z dôvodu, že Súdny dvor preformuloval prvú prejudiciálnu otázku v rozsudku Singh a i.⁶⁴. Ako som uviedol,⁶⁵ všeobecný odkaz Súdneho dvora na *článok 13 ods. 2* smernice 2004/38⁶⁶ umožnil, aby sa jeho výklad tohto ustanovenia uplatnil na všetky prípady uvedené v článku 13 ods. 2 prvom pododseku tejto smernice, a to vrátane dodatočnej podmienky, podľa ktorej občan Únie musí mať pobyt v hostiteľskom členskom štáte až do dňa začatia rozvodového konania.⁶⁷

79. Domnievam sa však, že toto preformulovanie nebolo potrebné, keďže odpoveď na otázku v takom znení, v akom ju položil vnútroštátny súd, by bola dostatočne užitočná na to, aby mu umožnila rozhodnúť vo veci, o ktorej rozhodoval.⁶⁸

80. Po tomto spresnení a vzhľadom na môj návrh obmedziť dosah rozsudku Singh a i. teraz vysvetlím dôvody, prečo považujem za potrebné aktualizovať rozsudok NA.⁶⁹

2) O nevyhnutnosti aktualizácie rozsudku NA

i) Znenie článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38

81. Pokiaľ ide o výklad článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38, na jednej strane zo znenia článku 13 ods. 2 prvého pododseku zreteľne vyplýva, že rozvod nevedie k strate práva na pobyt rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, *pokiaľ v minulosti nastala jedna zo skutkových situácií*, na ktoré toto ustanovenie odkazuje, konkrétne, okrem iného, ak „pred začatím rozvodového konania... manželstvo *trvalo* aspoň tri

⁶¹ Rozsudok z 30. júna 2016, NA (C-115/15, EU:C:2016:487, bod 51).

⁶² Rozsudok zo 16. júla 2015 (C-218/14, EU:C:2015:476).

⁶³ Rozsudok z 30. júna 2016 (C-115/15, EU:C:2016:487).

⁶⁴ Rozsudok zo 16. júla 2015 (C-218/14, EU:C:2015:476).

⁶⁵ Pozri body 44, 48 a 49 vyššie.

⁶⁶ Rozsudok zo 16. júla 2015, Singh a i. (C-218/14, EU:C:2015:476, bod 48). Pozri bod 44 vyššie.

⁶⁷ Pozri bod 47 vyššie.

⁶⁸ Pozri najmä rozsudok z 1. februára 2017, Município de Palmela (C-144/16, EU:C:2017:76, bod 20 a citovaná judikatúra).

⁶⁹ Tento názor je navyše výrazne rozšírený v právnej náuke. Pozri najmä GAZIN, F.: *Maintien d'un droit de séjour d'un ressortissant d'un État tiers avec un citoyen européen en présence d'enfants et en cas de divorce et de violence domestique commise pendant le mariage: la Cour confirme son interprétation sévère de l'article 13 de la directive 2004/38/CE verrouillant l'accès au droit de séjour à titre individuel des ressortissants de pays tiers mais accepte de reconnaître audits ressortissants un droit de séjour dérivé sur le fondement de l'article 12 du règlement (CEE) n° 1612/68 et de l'article 21 TFUE*. In: *Europe*, 2016, Septembre Comm. n° 8-9, s. 28 a 29; PEERS, S.: *Domestic violence and free movement of EU citizens: a shameful CJEU ruling, 2016*, dostupné na stránke <http://eulawanalysis.blogspot.com/2016/07/domestic-violence-and-free-movement-of.html>; BARBOU DES PLACES, S.: *Le droit de séjour des ressortissants d'États tiers ayant la garde effective d'enfants citoyens de l'Union*. In: *Revue critique de droit international privé*, 2017, č. 1, s. 45; OOSTEROM-STAPLES, H.: *Residence Rights for Caring Parents who are also Victims of Domestic Violence*. In: *European Journal of Migration and Law*, 2017, vol. 19(4), s. 396 – 424; GYENEY, L.: *Sensitive Issues before the European Court of Justice – The Right of Residence of Third Country Spouses Who Became Victims of Domestic Violence, as Well as Same-Sex Spouses in the Scope of Application of the Free Movement Directive (Legal Analysis of the NA and Coman Cases)*. In: *Hungarian Yearbook of International Law and European Law*, 2017, č. 1, s. 211 – 256.

roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte“ [bod a)], *alebo* ak je to odôvodnené mimoriadne ťažkými okolnosťami, napríklad ak ide o „obeť domáceho násillia v čase, keď manželstvo *trvalo*“ [bod c)]⁷⁰.

82. Na druhej strane znenie tohto ustanovenia a použitie priraďovacej spojky „alebo“ po uvedení každého prípadu zakladajúceho zachovanie práva na pobyt [body a) až d)] jasne preukazujú vôľu normotvorcu Únie stanoviť alternatívne prípady⁷¹, v ktorých rozvod nevedie k strate práva na pobyt manžela, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny.

83. V tejto súvislosti považujem za potrebné dodať, že Komisia vo svojich pripomienkach k článku 13 návrhu, z ktorého vychádza smernica 2004/38, vysvetlila, že podmienky stanovené v článku 13 ods. 2 prvom pododseku písm. a) a c) smernice 2004/38 sledujú odlišné ciele, a to „zabrániť pokusom o obídienie ustanovení o práve na pobyt prostredníctvom účelových manželstiev“⁷² a „pokryť najmä situácie domáceho násillia“⁷³.

ii) Účel, kontext a genéza článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38

84. Zdôrazňujem, že ako vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, s ohľadom na kontext a ciele sledované smernicou 2004/38 nemožno vykladať ustanovenia tejto smernice reštriktívne a v žiadnom prípade ich nemožno zbaviť ich potrebného účinku.⁷⁴

85. Pokiaľ ide o účel smernice 2004/38 a konkrétne jej článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c), z odôvodnenia 15 tejto smernice vyplýva, že cieľom tohto ustanovenia je, že „rodinní príslušníci by mali byť právne chránení v prípade... rozvodu“. Toto odôvodnenie výslovne odkazuje na potrebu konať „s primeraným ohľadom na rodinný život a ľudskú dôstojnosť“, pričom uvádza, že „v niektorých prípadoch s cieľom ochrany proti zneužívaniu by sa mali prijať opatrenia, aby sa zabezpečilo, že *za takýchto okolností* rodinní príslušníci, ktorí sa už zdržiavajú na území hostiteľského členského štátu, si zachovávajú svoje právo pobytu výlučne na osobnom základe“⁷⁵.

86. Nebolo by preto paradoxné domnievať sa, že právna ochrana, ktorú má článok 13 ods. 2 prvý pododsek písm. c) smernice 2004/38 poskytnúť týmto osobám a ktorá spočíva v zachovaní ich práva na pobyt výlučne na individuálnom základe, *ak počas manželstva došlo k násilliu*, by mohla závisieť iba od rozhodnutia občana Únie, ktorý sa dopustil tohto násillia, opustiť územie hostiteľského členského štátu?

⁷⁰ Kurzívou zvýraznil generálny advokát. Ako zdôraznil generálny advokát Wathelet vo svojich návrhoch vo veci NA (C-115/15, EU:C:2016:259, bod 66), „nevyhnutne teda existuje časový odstup medzi domácim násillím, na základe ktorého sa ustanovenie uplatní, a rozvodom“.

⁷¹ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov [KOM(2001) 257 v konečnom znení, s. 150] uvádza: „Právo priznané týmto ustanovením je podmienené tromi alternatívnymi podmienkami, a to: a) *bud'* dĺžka trvania..., b) *alebo* osobná starostlivosť..., c) *alebo* zánik manželstva v dôsledku mimoriadne ťažkých okolností.“ (Na zachovania práva na pobyt stačí splniť jednu podmienku). Alternatívnu povahu týchto podmienok zdôraznil generálny advokát Wathelet vo svojich návrhoch vo veci NA (C-115/15, EU:C:2016:259, bod 60).

⁷² Pozri bod 73 vyššie.

⁷³ Komisia v tejto súvislosti spresnila, že „formulácia použitá v [článku 13 ods. 2 prvom pododseku písm. c)] je vágna... a pokryť najmä situácie domáceho násillia“, KOM(2001) 257 v konečnom znení, s. 150.

⁷⁴ Rozsudky z 25. júla 2008, Metock a i. (C-127/08, EU:C:2008:449, bod 84), ako aj z 18. decembra 2014, McCarthy a i. (C-202/13, EU:C:2014:2450, bod 32).

⁷⁵ Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

87. V tejto súvislosti zdôrazňujem, že Komisia v pripomienkach k článku 13 ods. 2⁷⁶ uviedla, že toto ustanovenie „má za cieľ poskytnúť určitú právnu ochranu týmto osobám, ktorých právo na pobyt je naviazané na rodinný vzťah v podobe manželstva a ktoré by sa v dôsledku toho mohli stať obeťou *vydierania rozvodom*“.

88. Článok 13 ods. 2 tejto smernice má v skutočnosti zabrániť takémuto vydieraniu rozvodom. Ak by sa však uplatnil v spojení s článkom 12 tejto smernice, umožnilo by to, aby sa tieto osoby⁷⁷, ktorých právo na pobyt je naviazané na rodinný vzťah v podobe manželstva, mohli stať obeťou nielen *vydierania rozvodom*, ale aj *vydierania odchodom*.⁷⁸

89. Ako som však už uviedol⁷⁹, kombinovaný výklad článkov 12 a 13 smernice 2004/38 nie je podľa môjho názoru relevantný, keďže posúdenie „odchodu s cieľom rozvodu“ ako „odchodu“ v zmysle článku 12 tejto smernice by bránilo manželskému partnerovi občana Únie v požívaní právnej ochrany podľa článku 13 ods. 2 smernice, ktorá spočíva v zachovaní jeho práva na pobyt v prípadoch uvedených v tomto ustanovení, a bolo by teda zjavne v rozpore s účelom tohto ustanovenia. V prípade odluky alebo rozvodu, ktorým predchádzalo domáce násilie, je teda podľa môjho názoru jasné, že článok 13 ods. 2 prvý pododsek písm. c) smernice 2004/38 je plne uplatniteľný, a preto odvodené právo na pobyt manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, musí zostať zachované v čase medzi spáchaním domáceho násilia a vyhlásením rozhodnutia o rozvode.

90. Okrem toho pripomínam, že na jednej strane ochrana upravená v článku 12 ods. 3 smernice 2004/38 sa týka zachovania, za určitých podmienok, práva na pobyt rodinných príslušníkov v prípade „odchodu“ občana Únie *vo všeobecnosti (skutočný odchod bez úmyslu návratu)* a na druhej strane článok 13 ods. 2 tejto smernice upravuje *osobitné situácie*, v ktorých sa občan Únie môže rozhodnúť opustiť územie hostiteľského členského štátu v súvislosti s rozvodom, anulovaním manželstva alebo ukončením partnerstva (*odchod s cieľom rozvodu*). Vzhľadom na odlišnú povahu týchto dvoch druhov odchodu možno tvrdiť, že článok 13 ods. 2 prvý pododsek písm. c) smernice 2004/38 predstavuje *lex specialis* vo vzťahu k článku 12 ods. 3 tejto smernice, a to v rozsahu, v akom je povaha odchodu občana Únie v týchto dvoch ustanoveniach odlišná. Je teda zrejmé, že v prípade odchodu manželského partnera, ktorý je občanom Únie, s cieľom rozvodu sa má článok 13 ods. 2 prvý pododsek písm. c) smernice 2004/38 uplatňovať ako osobitné ustanovenie. Toto ustanovenie má totiž prednosť pred všeobecným pravidlom článku 12 smernice 2004/38 v situáciách, ktoré článok 13 ods. 2 prvý pododsek písm. c) tejto smernice osobitne upravuje, a to najmä v situáciách, keď sa manželský partner, ktorý je občanom Únie, dopustil domáceho násilia a následne opustí hostiteľský členský štát.

91. Podľa môjho názoru teda generálny advokát Wathelet správne usúdil, že „situácie uvedené v článku 13 ods. 2 prvom pododseku smernice 2004/38 treba chápať ako rovnaké spúšťače zachovania práva na pobyt štátneho príslušníka tretieho štátu, ktorý je manželom občana Únie.... Ak uvedený manžel opustí hostiteľský členský štát skôr než nastane jedna z týchto situácií,

⁷⁶ Pozri návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov [KOM(2001) 257 v konečnom znení, s. 150]. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

⁷⁷ Pokiaľ nemajú maloleté dieťa vo výlučnej osobnej starostlivosti (pozri článok 12 ods. 3 smernice 2004/38).

⁷⁸ Generálny advokát Wathelet vo svojich návrhoch vo veci NA (C-115/15, EU:C:2016:259, bod 70) v tejto súvislosti uviedol: „Také riziko ‚vydierania pri rozvode‘ alebo odopierania rozvodu však považujem za zvlášť aktuálne v súvislosti s domácim násilím. Strata odvodeného práva na pobyt manžela, ktorý je štátnym príslušníkom tretieho štátu, v prípade odchodu občana Únie by sa totiž dala použiť ako prostriedok nátlaku pri nesúhlase s rozvodom, hoci samotné také okolnosti už môžu mať za následok oslabenie psychiky obeť a v každom prípade obavy z páchatela násilia.“

⁷⁹ Pozri body 53 až 58 vyššie.

účinkom článku 13 nemôže byť ‚zachovanie‘ práva na pobyt⁸⁰, [ale] ak k odchodu uvedenému v článku 12 ods. 3 dôjde po jednej z týchto udalostí – a nie vyhlásení *rozvodu stricto sensu* –, ktorá je spúšťačom zachovania práva na pobyt podľa článku 13 ods. 2 prvého pododseku, neskorší odchod občana Únie nemá nijaké následky⁸¹.

3. Predbežný záver týkajúci sa uplatniteľnosti smernice 2004/38

92. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy zastávam názor, že je potrebné aktualizovať rozsudok NA nielen na základe znenia, kontextu, účelu a genézy článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38, ale aj s prihliadnutím na najnovší vývoj právnej úpravy Únie v oblasti ochrany obetí trestných činov, najmä obetí domáceho násillia.

93. Vzhľadom na to sa teda domnievam, že na osobu v situácii, v akej sa nachádza žalobca vo veci samej, sa vzťahuje pôsobnosť smernice 2004/38. Preto je potrebné konštatovať, že prejudiciálna otázka je prípustná.

4. O najnovšom vývoji právnej úpravy Únie a členských štátov v oblasti ochrany obetí domáceho násillia: právne úvahy, ktoré treba zohľadniť

94. Pri výklade článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38 nemožno podceňovať právny, politický a spoločenský význam uznania závažnosti problému domáceho násillia. Stanovisko, podľa ktorého by domáce násillie nemalo mať vplyv na uplatňovanie tohto ustanovenia, by nebolo v súlade s právnym systémom Únie ako celkom a za súčasného stavu politiky Únie v oblasti ochrany obetí domáceho násillia by bolo mimoriadne ťažko obhájiteľné.

95. V prvom rade došlo k vývoju právnej úpravy Únie, pokiaľ ide o uznávanie práv, podporu a ochranu obetí trestných činov, a to vrátane obetí domáceho násillia.

⁸⁰ Pokiaľ ide o prípady, keď manžel opustí hostiteľský členský štát predtým, ako nastane jedna zo situácií upravených v článku 13 ods. 2 smernice 2004/38, dočasný odchod občana Únie nemá pre manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, za následok stratu odvodeného práva na pobyt v prípadoch uvedených v článku 16 ods. 3 smernice 2004/38. Pozri v tejto súvislosti body 61 až 63 vyššie.

⁸¹ Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wathelet vo veci NA (C-115/15, EU:C:2016:259, body 61 a 62). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

96. V tomto kontexte treba zdôrazniť, že smernica 2012/29/EÚ⁸² prispela k posilneniu práv obetí trestných činov⁸³ a v súvislosti s obzvlášť zraniteľnými osobami⁸⁴ špecificky spomína obeť domáceho násilia.⁸⁵ Uvedená smernica tak vo svojom odôvodnení 18 okrem iného uvádza, že domáce násilie je závažný a často skrytý spoločenský problém a obeť domáceho násilia preto môžu potrebovať osobitné ochranné opatrenia.⁸⁶ Konkrétne článok 1 ods. 1 prvý a druhý pododsek smernice 2012/29 stanovujú, že „účelom tejto smernice je zaistiť, aby sa obetiam trestných činov poskytli náležité informácie, podpora a ochrana a aby sa im umožnilo zúčastniť sa na trestnom konaní“, resp. že „... práva stanovené v tejto smernici sa vzťahujú na obeť bez diskriminácie, a to aj vo vzťahu k povahe ich pobytu“.

97. Je pravda, že odôvodnenie 10 smernice 2012/29 uvádza, že táto smernica „nerieši podmienky pobytu obetí trestných činov na území členských štátov“ a „podanie trestného oznámenia a účasť na trestnom konaní nezakladá žiadne práva v súvislosti s povahou pobytu obeť“⁸⁷. Ja sa však domnievam, že pri výklade článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38 nemožno túto smernicu nebrať vôbec do úvahy, a to osobitne so zreteľom na celkový súlad právneho systému Únie a jeho politiky v oblasti ochrany obetí domáceho násilia.

98. Rád by som túto myšlienku spresnil.

99. Odôvodnenie 57 smernice 2012/29 uvádza, že „u obetí... násilia páchaného blízkou osobou... sa zvyčajne vyskytuje vyššia úroveň sekundárnej a opakovanej viktimizácie, zastrasovania a pomsty“.

⁸² Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV (Ú. v. EÚ L 315, 2012, s. 57). Dátum prebratia tejto smernice bol stanovený najneskôr do 16. novembra 2015. Pripomínam, že cieľom tejto smernice „je, aby obeť trestného činu stála v centre systému trestnej justície a zameriava sa na posilnenie práv obetí trestných činov, aby sa každej obeť poskytovala rovnaká úroveň práv bez ohľadu na to, kde k porušeniu jej práva došlo, jej štátnu príslušnosť alebo pobytový status“. Uznesenie Európskeho parlamentu z 30. mája 2018 o vykonávaní smernice 2012/29, 2016/2328(INI). Toto uznesenie Európskeho parlamentu je dostupné na https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0229_SK.html. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

⁸³ V článku 2 ods. 1 písm. a) bode i) smernice 2012/29 je vymedzený pojem „obeť“ ako „fyzická osoba, ktorej bola v priamom dôsledku trestného činu spôsobená ujma vrátane fyzickej, mentálnej alebo emocionálnej ujmy alebo majetkovej škody“.

⁸⁴ Ako napríklad deti (odôvodnenie 14), ženy, ktoré sú obeťami sexuálneho násilia (odôvodnenia 6 a 17), zdravotne postihnuté osoby (odôvodnenie 15), obeť terorizmu (odôvodnenie 16), LGBTI alebo obeť obchodovania s ľuďmi (odôvodnenie 17). Osobitne odôvodnenie 17 smernice 2012/29 znie takto: „Násilie, ktoré je namierené voči určitej osobe z dôvodu jej pohlavia, rodovej identity alebo rodového vyjadrenia alebo ktoré neprímerane postihuje osoby určitého pohlavia, sa chápe ako rodovo motivované násilie. Môže obeť spôsobiť telesnú, sexuálnu, emocionálnu alebo psychickú ujmu alebo majetkovú škodu. Rodovo motivované násilie sa chápe ako forma diskriminácie a porušenie základných slobôd obeť a zahŕňa násilie páchané blízkou osobou...“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

⁸⁵ Pozri odôvodnenia 17 a 18 smernice 2012/29. Pozri tiež správu Európskeho parlamentu o vykonávaní smernice 2012/29... zo 14. mája 2018, A8-0168/2018, s. 15, bod 13: „[Európsky parlament] pripomína členským štátom, že obeť, ktoré sú v mimoriadnej situácii týkajúcej sa pobytu, by tiež mali mať prístup k právam a službám..., ako je právna ochrana a psychosociálna a finančná podpora zo strany členských štátov, a to bez obáv, že budú deportované...; nabáda členské štáty, aby prijali právne predpisy, ktoré umožnia obetiam so závislým pobytovým statusom vymaniť sa zo situácie zneužívania tým, že im umožnia získať nezávislý pobytový status“. Dostupná na stránke https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0168_SK.pdf.

⁸⁶ Odôvodnenie 18 smernice 2012/29 uvádza, že „v prípadoch páchania násilia blízkou osobou násilie pácha osoba, ktorá s obeťou je alebo bola v manželskom alebo partnerskom zväzku alebo je iným rodinným príslušníkom obeť bez ohľadu na to, či páchatel s obeťou žije alebo žil v spoločnej domácnosti. Takéto násilie by mohlo zahŕňať fyzické, sexuálne, psychické alebo majetkové násilie a mohlo by viesť k ujme na fyzickom, mentálnom alebo emocionálnom zdraví alebo majetkovej škode. Násilie páchané blízkou osobou je závažný a často skrytý spoločenský problém, ktorý by mohol spôsobiť systematické psychické a fyzické traumy s vážnymi následkami, pretože páchatel je osoba, ktorej by obeť mala byť schopná dôverovať.... Ženy sú týmto druhom násilia neprímerane postihnuté, pričom situácia môže byť ešte vážnejšia, ak je žena od páchatela závislá ekonomicky, spoločensky alebo v súvislosti so svojím právom na pobyt“. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

⁸⁷ Naopak smernica Rady 2004/81/ES z 29. apríla 2004 o povoleniach na trvalý pobyt, vydávaných štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obeťami nezákonného obchodovania s ľuďmi alebo ktorí boli predmetom konania umožňujúceho nelegálne prisťahovalectvo a ktorí spolupracovali s príslušnými orgánmi (Ú. v. EÚ L 261, 2004, s. 1; Mim. vyd. 19/007, s. 69) „zavádza povolenia na trvalý pobyt určené pre obeť nezákonného obchodovania s ľuďmi alebo, ak sa členský štát rozhodne rozšíriť pôsobnosť tejto smernice, aj povolenia na trvalý pobyt určené pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí boli predmetom konania umožňujúceho nelegálne prisťahovalectvo, a pre ktorých vydanie povolenia na trvalý pobyt predstavuje dostatočnú motiváciu na spoluprácu s príslušnými orgánmi, pričom sa stanovujú určité podmienky proti zneužívaniu tejto možnosti“. Pozri odôvodnenie 9 tejto smernice.

100. Ako by sa teda mohol článku 13 ods. 2 prvému pododseku písm. c) smernice 2004/38⁸⁸ poskytnúť taký výklad, ktorý by v zjavnom rozpore s účelom tejto smernice⁸⁹ bránil manželskému partnerovi občana Únie, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, požívať právnu ochranu stanovenú týmto ustanovením, keď smernica 2012/29 vyžaduje od členských štátov, aby „pri posudzovaní toho, či sú takéto obeť ohrozené takouto viktimizáciou, zavražďovaním a pomstou... postupova[li] zvlášť opatrne“ a „malo by sa vychádzať z pevnej domnienky, že osobitné ochranné opatrenia budú pre tieto obeť užitočné“⁹⁰?

101. V druhom rade článok 1 Charty, ktorý má názov „Ľudská dôstojnosť“, hovorí, že „ľudská dôstojnosť je nedotknuteľná. Musí sa rešpektovať a ochraňovať“. Okrem toho vyhlásenie k článku 8 Zmluvy o FEÚ⁹¹, hoci nemá právnu silu, potvrdzuje politickú vôľu členských štátov bojovať proti všetkým formám domáceho násillia.

102. V treťom rade členské štáty tak na medzinárodnej⁹², ako aj vnútroštátnej úrovni stále viac uznávajú dôležitosť prijímania právnych predpisov v otázkach domáceho násillia a násillia v rodine.

103. V tejto súvislosti pripomínam, že článok 59 ods. 1 Istanbulskeho dohovoru⁹³ stanovuje, že „zmluvné strany prijímú potrebné legislatívne alebo iné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa obetiam násillia, ktorých pobytový status závisí od manželovho alebo partnerovho statusu podľa vnútroštátnych právnych predpisov, v prípade zániku manželstva alebo vzťahu v dôsledku násillia poskytlo v prípade osobitne závažných okolností na základe žiadosti, samostatné povolenie na pobyt, *bez ohľadu na dobu trvania manželstva alebo vzťahu*. Podmienky týkajúce sa udelenia a doby trvania samostatného povolenia na pobyt ustanovujú vnútroštátne právne predpisy“⁹⁴.

⁸⁸ Rozsudky z 25. júla 2008, *Metock a i.* (C-127/08, EU:C:2008:449, bod 84), ako aj z 18. decembra 2014, *McCarthy a i.* (C-202/13, EU:C:2014:2450, bod 32). Pozri tiež bod 84 vyššie.

⁸⁹ Tento účel spočíva v poskytnutí právnej ochrany najmä obetiam domáceho násillia, ktorých právo na pobyt je naviazané na rodinný vzťah v podobe manželstva (alebo partnerstva) a ktoré by sa v dôsledku toho mohli stať obeťou *vydierania rozvodom alebo odchodom*. Pozri odôvodnenie 15 smernice 2004/38; KOM(2001) 257 v konečnom znení, s. 150, ako aj body 82 až 88 vyššie.

⁹⁰ Pozri odôvodnenie 57 smernice 2012/29.

⁹¹ Vyhlásenie č. 19 pripojené k záverečnému aktu medzivládnej konferencie, ktorá prijala Lisabonskú zmluvu podpísanú 13. decembra 2007 (Ú. v. EÚ C 115, 2008, s. 345, a Ú. v. EÚ C 326, 2012, s. 347).

⁹² Pozri najmä články 2, 3 a 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného 4. novembra 1950 v Ríme, ako aj rozsudok ESLP, 9. júna 2009, *Opuz v. Turecko* (ECHR:2009:0609JUD003340102, § 132): „Domáce násillie je fenomén, ktorý môže mať rôzne podoby od fyzického cez psychické alebo verbálne týranie –.... Je všeobecným problémom, ktorý sa týka všetkých členských štátov a ktorý nie vždy vypláva na povrch, pretože sa často objavuje v rámci súkromných vzťahov alebo uzavretých okruhov a nepostihuje iba ženy. *Aj muži môžu byť obeťami domáceho násillia*, rovnako ako deti, ktoré sú ním často zasiahnuté, či už priamo alebo nepriamo...“. Kurzívou zvýraznil generálny advokát. Okrem toho všetky členské štáty ratifikovali Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, ktorý bol prijatý Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov 18. decembra 1979 a nadobudol účinnosť 3. septembra 1981 (*Zbierka zmlúv Organizácie Spojených národov*, zv. 1249, s. 13). Únia nie je zmluvnou stranou tohto dohovoru.

⁹³ Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácejmu násilliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor) z 11. mája 2011, Séria zmlúv Rady Európy č. 210. Pokiaľ ide o možnosť pristúpenia Únie k tomuto dohovoru, pozri stanovisko 1/19 – Istanbulský dohovor, vec prejednávaná na Súdnom dvore.

⁹⁴ Pozri tiež bod 1 a nasl. Dôvodovej správy k Istanbulskému dohovoru, Séria zmlúv Rady Európy č. 210, dostupnej na stránke <https://rm.coe.int/16800d38c9>: „Násillie voči ženám vrátane domáceho násillia predstavuje v Európe jedno z najzávažnejších rodovo motivovaných porušení ľudských práv a zostáva zahalené prikrývkou ticha. *Domáce násillie – vo vzťahu k ďalším obetiam, akými sú napríklad deti, muži a staršie osoby* – je tiež neodhaleným fenoménom, ktorý sa dotýka rodín príliš silno na to, aby sme ho mohli ignorovať“. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

104. Je pravda, že z tohto ustanovenia vyplýva, že udelenie povolenia na pobyt obetiam domáceho násillia nie je automatické a môže podliehať podmienkam, ktoré majú stanoviť predovšetkým zákonodarcovia členských štátov v súlade s ich vnútroštátnym právom⁹⁵, alebo v prípade pristúpenia Únie k tomuto dohovoru, normotvorca Únie. Z tohto ustanovenia však tiež vyplýva, že vnútroštátni zákonodarcovia nemôžu podmieniť udelenie takéhoto povolenia na pobyt podmienkou založenou na *dobe trvania manželstva alebo vzťahu*.

105. Článok 59 ods. 3 tohto dohovoru stanovuje, že obetiam sa vydá obnoviteľné povolenie na pobyt, ak sa príslušný orgán domnieva, že ich pobyt je nevyhnutný buď vzhľadom na ich osobnú situáciu, alebo na účely spolupráce s príslušnými orgánmi v rámci vyšetrovania alebo trestného konania. Podľa dôvodovej správy k dohovoru sa toto ustanovenie vzťahuje najmä na prípady, keď je osobná situácia obeť taká, že nemožno rozumne požadovať, aby opustila územie. Táto správa vysvetľuje, že kritérium osobnej situácie obeť sa musí posudzovať na základe rôznych faktorov, okrem iného aj bezpečnosti obeť, jej zdravotného stavu, rodinnej situácie alebo situácie v jej krajine pôvodu.⁹⁶

106. Z tohto stručného preskúmania článku 59 Istanbulskeho dohovoru vyplýva, že v rámci tohto dohovoru sa právomoc zmluvných strán stanoviť podmienky udelenia samostatného povolenia na pobyt spája s povinnosťou zohľadniť pri konkrétnom uplatnení týchto podmienok osobitnú situáciu obeť a vydať povolenie na pobyt, ak si táto jej situácia vyžaduje.

107. Po tomto spresnení uvádzam, že hoci Istanbulský dohovor nemá v súčasnosti⁹⁷ priamy vplyv na výklad článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38, nie je to tak v prípade právnych úvah, ktoré prináša a ktoré podnecujú politické a sociálne zmeny týkajúce sa ochrany obeť domáceho násillia. Zdá sa mi totiž, že v rozsahu, v akom článok 59 ods. 1 tohto dohovoru umožňuje obetiam získať potrebnú ochranu inštitúcií bez obavy, že páchatel' jej v rámci odplaty odníme alebo bude hroziť odňatím práva na pobyt pod jeho kontrolou⁹⁸, nebolo by logické ignorovať pri výklade článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38 riziko „vydierania rozvodom“ alebo „vydierania odchodom“, a to bez ohľadu na to, či Únia pristúpi k tomuto dohovoru alebo nie.⁹⁹ Okrem toho obetiam by sa v dôsledku toho bránilo v požívaní ochrany stanovenej týmto ustanovením, hoci jeho účelom je práve chrániť manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny a ktorý bol najmä „obeť domáceho násillia v čase, keď manželstvo alebo registrované partnerstvo trvalo“, zachovaním jeho práva na pobyt v hostiteľskom členskom štáte.

108. Na záver treba konštatovať, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je prípustný. Pristúpim teda k preskúmaniu otázky platnosti.

⁹⁵ Bod 303 Dôvodovej správy k Istanbulskému dohovoru znie: „Autori dohovoru považovali za vhodnejšie ponechať na zmluvných stranách, aby v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi stanovili, za akých podmienok a na aké obdobie možno obetiam na ich žiadosť udeliť samostatné povolenie na pobyt. To predpokladá ustanovenie príslušných orgánov, ktoré určia, či k zániku vzťahu došlo v nadväznosti na násillie páchané na obeť, a dôkazy, ktoré je potrebné predložiť. Takýmto dôkazom môžu byť napríklad, spomedzi mnohých iných, policajné zápisnice, odsudzujúci rozsudok vyhlásený súdom, súdny zákaz alebo ochranné opatrenie, lekárske potvrdenia, uznesenie o rozvode, oznámenia podané orgánu sociálnych služieb alebo správy mimovládnych organizácií...“

⁹⁶ Pozri bod 307 Dôvodovej správy k Istanbulskému dohovoru.

⁹⁷ Situácia by sa mohla zmeniť, ak Únia pristúpi k tomuto dohovoru.

⁹⁸ Pozri bod 304 Dôvodovej správy k Istanbulskému dohovoru.

⁹⁹ Hoci je pravda, že tento dohovor sa v prejednávanej veci neuplatňuje z dôvodu nepristúpenia Únie k nemu, mohol by predsa len slúžiť ako zdroj inšpirácie na účely výkladu článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) smernice 2004/38.

C. O prejudiciálnej otázke

109. Vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta Súdneho dvora na platnosť článku 13 ods. 2 smernice 2004/38 vzhľadom na články 20 a 21 Charty.

110. Konkrétne, ako vyplýva zo samotného znenia otázky a jej odôvodnenia uvedeného v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, vnútroštátny súd sa pýta, či je toto ustanovenie neplatné v rozsahu, v akom v prípade rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva podmieňuje zachovanie práva na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý bol manželom občana Únie a bol obeťou domáceho násillia, najmä podmienkou mať dostatočné zdroje, zatiaľ čo článok 15 ods. 3 smernice 2003/86 v prípade rozvodu alebo odluky nepodmieňuje zachovanie práva na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý využil právo na zlúčenie rodiny, touto podmienkou. To predstavuje porušenie zásady rovnosti zaobchádzania uvedenej v článkoch 20 a 21 Charty.

1. O zásade zákazu diskriminácie a článku 21 Charty

111. Mám pochybnosti o relevantnosti článku 21 Charty, keď ide, tak ako v prejednávanej veci, o preskúmanie otázky, či je režim stanovený v článku 13 ods. 2 smernice 2004/38 pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú manželskými partnermi občana Únie, menej priaznivý ako režim stanovený v článku 15 ods. 3 smernice 2003/86 pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú manželskými partnermi iného štátneho príslušníka tretej krajiny.

112. V súvislosti s článkom 21 ods. 1 Charty poznamenávam, že neexistuje nijaká súvislosť medzi situáciou v prejednávanej veci a netaxatívnym zoznamom dôvodov uvedených v tomto ustanovení.¹⁰⁰ Pripomínam totiž, že ako správne uviedla Komisia, článok 13 ods. 2 druhý pododsek smernice 2004/38 sa uplatňuje na všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, a to bez rozlišovania na základe dôvodov uvedených v článku 21 ods. 1 Charty. Keďže rozdielne zaobchádzanie, ktoré zavádza článok 13 ods. 2 smernice 2004/38, je založené na štátnej príslušnosti, zo znenia článku 21 ods. 1 Charty vyplýva, že toto ustanovenie je v prejednávanej veci irelevantné.

113. Pokiaľ ide o článok 21 ods. 2 Charty, ten podľa vysvetliviek k Charte¹⁰¹ zodpovedá článku 18 prvému odseku ZFEÚ a má sa uplatňovať v súlade s týmto ustanovením Zmluvy o FEÚ.¹⁰² Súdny dvor už pritom spresnil, že článok 18 prvý odsek ZFEÚ sa neuplatňuje v prípade možného rozdielného zaobchádzania so štátnymi príslušníkmi členských štátov a štátnymi príslušníkmi tretích krajín.¹⁰³ Článok 21 ods. 2 je preto rovnako irelevantný, keď ide o posúdenie zákonnosti rozdielného zaobchádzania so štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sú manželskými partnermi občana Únie, v rámci smernice 2004/38 a štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sú manželskými partnermi iného štátneho príslušníka tretej krajiny a využili právo na zlúčenie rodiny na základe smernice 2003/86, ako oň žiada vnútroštátny súd.

¹⁰⁰ V prípade, že neexistuje takáto súvislosť, právna náuka odkazuje na „vzťah subsidiarity“ článkov 20 a 21 Charty, pozri BRIBOSIA, E., RORIVE, I. a HISLAIRE, J.: Article 20 – Égalité en droit. In: PICOD, F., RIZCALLAH, C., VAN DROOGHENBROECK, S.: *Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne. Commentaire article par article* (2. vyd.). Bruxelles: Bruylant, 2019, s. 533: „... Článok 20 by sa mohol mobilizovať na overenie konzistentnosti a efektívnosti rozdielného zaobchádzania, bez ohľadu na jeho základ, z hľadiska sledovaného cieľa.“ Pozri tiež BELL, M.: Article 20 – Equality before the Law. Ed. S. Peers, T. Hervey, J. Kenner a A. Ward. In: *The EU Charter of Fundamental Rights – A commentary*. Oxford: Hart Publishing, 2014, s. 563, osobitne s. 577.

¹⁰¹ Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17.

¹⁰² Stanovisko 1/17 (Dohoda CETA medzi EÚ a Kanadou) z 30. apríla 2019 (EU:C:2019:341, bod 168).

¹⁰³ Stanovisko 1/17 (Dohoda CETA medzi EÚ a Kanadou) z 30. apríla 2019 (EU:C:2019:341, bod 169), ako aj rozsudok zo 4. júna 2009, Vatsouras a Koupatantze (C-22/08 a C-23/08, EU:C:2009:344, bod 52).

114. Treba však konštatovať, že pôsobnosť článku 20 Charty je mimoriadne široká. Tento článok, ktorý stanovuje, že pred zákonom sú si všetci rovní, totiž neobsahuje žiadne výslovné obmedzenie svojej pôsobnosti, a preto sa uplatňuje na všetky situácie, ktoré upravuje právo Únie¹⁰⁴, ako napríklad tie, ktoré spadajú do pôsobnosti článku 13 ods. 2 smernice 2004/38. Preto sa domnievam, že platnosť článku 13 ods. 2 smernice 2004/38 treba posudzovať iba vzhľadom na článok 20 Charty.

2. O zásade rovnosti zaobchádzania a článku 20 Charty

115. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora rovnosť pred zákonom upravená v článku 20 Charty je všeobecnou zásadou práva Únie, ktorá vyžaduje, aby sa s porovnateľnými situáciami nezaobchádzalo rozdielne a aby sa s rozdielnymi situáciami nezaobchádzalo rovnako, s výnimkou toho, že by takéto zaobchádzanie bolo objektívne odôvodnené.¹⁰⁵ Z tejto judikatúry tiež vyplýva, že na účely určenia existencie porušenia zásady rovnosti zaobchádzania sa vyžaduje, aby boli skúmané situácie porovnateľné z hľadiska všetkých prvkov, ktoré ich charakterizujú, a najmä s ohľadom na predmet a cieľ vnútroštátnej právnej úpravy, ktorou sa zavádza predmetné rozlišovanie, pričom na tento účel sa musia zohľadniť zásady a ciele oblasti, do ktorej tento akt patrí.¹⁰⁶ Pokiaľ totiž dotknuté situácie nie sú porovnateľné, rozdielne zaobchádzanie s predmetnými situáciami nepredstavuje porušenie rovnosti pred zákonom zakotvenej v článku 20 Charty.¹⁰⁷

116. Teraz preskúmam práve porovnateľnosť situácií v prejednávanej veci.

a) O otázke, či je situácia štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je manželským partnerom občana Únie v rámci smernice 2004/38, porovnateľná so situáciou štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je manželom iného štátneho príslušníka tretej krajiny v rámci smernice 2003/86

117. V prejednávanej veci vzniká otázka, či pokiaľ ide o podmienky zachovania odvodeného práva na pobyt, štátny príslušník tretej krajiny, ktorý bol počas svojho manželstva obeťou domáceho násillia zo strany manželského partnera, občana Únie, a na ktorého sa vzťahuje článok 13 ods. 2 prvý pododsek písm. c) smernice 2004/38, sa nachádza v situácii porovnateľnej so situáciou štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý bol počas svojho manželstva obeťou takéhoto násillia zo strany manželského partnera, štátneho príslušníka tretej krajiny, a na ktorého sa vzťahuje článok 15 ods. 3 smernice 2003/86.

118. Žalobca vo veci samej vo svojich pripomienkach tvrdí, že vzhľadom na spoločný predmet a cieľ týchto dvoch ustanovení sú situácie, o ktoré ide v prejednávanej veci, porovnateľné. Belgická vláda, Parlament, Rada a Komisia zastávajú opačný názor.

119. Na účely posúdenia porovnateľnosti týchto dvoch situácií je potrebné preskúmať zásady a ciele oblastí, do ktorých patria smernice 2004/38 a 2003/86.

¹⁰⁴ Stanovisko 1/17 (Dohoda CETA medzi EÚ a Kanadou) z 30. apríla 2019 (EU:C:2019:341, bod 171 a citovaná judikatúra).

¹⁰⁵ Rozsudky z 11. júla 2006, Franz Egenberger (C-313/04, EU:C:2006:454, bod 33); zo 17. októbra 2013, Schauble (C-101/12, EU:C:2013:661, bod 76), ako aj uznesenie z 26. marca 2020, Luxaviation (C-113/19, EU:C:2020:228, bod 36).

¹⁰⁶ Pozri najmä rozsudky zo 16. decembra 2008, Arcelor Atlantique a Lorraine a i. (C-127/07, EU:C:2008:728, bod 26); zo 7. marca 2017, RPO (C-390/15, EU:C:2017:174, bod 42), ako aj z 22. januára 2019, Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2019:43, bod 42).

¹⁰⁷ Pozri najmä rozsudok z 22. mája 2014, Glatzel (C-356/12, EU:C:2014:350, bod 84).

1) Občianstvo Únie a spoločná politika v oblasti prisťahovaleckého práva: dve rôzne oblasti s rozdielnymi zásadami a cieľmi

120. V krátkosti pripomeniem existujúce rozdiely v rozdelení právomocí medzi Úniou a členské štáty, ako vyplýva z právnych základov, ktoré v Zmluvách upravujú prijímanie legislatívnych aktov vymedzujúcich jednak postavenie štátnych príslušníkov tretích krajín a jednak postavenie občanov Únie.

121. Článok 4 ods. 2 písm. j) ZFEÚ stanovuje, že v oblasti priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti¹⁰⁸ Únia vykonáva spoločne právomoc s členskými štátmi. Ciele a podmienky výkonu tejto právomoci sú spresnené v hlave V tretej časti Zmluvy o FEÚ. Článok 67 ods. 2 ZFEÚ stanovuje, že Únia zabezpečuje absenciu kontrol osôb na vnútorných hraniciach a tvorí spoločnú politiku v oblasti prisťahovalectva a kontroly vonkajších hraníc, ktorá sa zakladá na solidarite medzi členskými štátmi a ktorá je spravodlivá voči štátnym príslušníkom tretích krajín. Okrem toho článok 79 ods. 1 ZFEÚ stanovuje, že spoločná prisťahovalecká politika má za cieľ zabezpečiť vo všetkých etapách účinné riadenie migračných tokov, spravodlivé zaobchádzanie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sa oprávnené zdržiavajú v členských štátoch, ako aj predchádzanie a posilnený boj proti nelegálnemu prisťahovalectvu a obchodovaniu s ľuďmi. Na prijímanie opatrení uvedených v článku 79 ods. 2 ZFEÚ sa teda uplatňuje riadny legislatívny postup.

122. Ďalej právomoc Únie v oblasti prisťahovalectva je harmonizačnou právomocou. Účinok prednosti alebo priority jej výkonu pred právomocou členských štátov sa teda líši v závislosti od presného rozsahu a stupňa intervencie Únie.¹⁰⁹ Preto sa prijímajú spoločné pravidlá formou smerníc¹¹⁰, ktoré sú členské štáty povinné prebrať, môžu však prijímať právne predpisy upravujúce otázky, ktoré nie sú upravené právom Únie, a majú tiež možnosť prijať výnimky zo spoločných pravidiel, pokiaľ to právo Únie dovoľuje. Za týchto podmienok si členské štáty v zásade zachovávajú svoje právomoci v oblasti prisťahovaleckého práva.

123. Naopak, v oblasti občianstva Únie a voľného pohybu osôb to tak nie je. Pokiaľ ide o právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území všetkých členských štátov, ktoré občanom Únie priamo vyplýva z článku 20 ods. 2 písm. a) ZFEÚ a článku 21 ods. 1 ZFEÚ, voľná úvaha členských štátov v oblasti prisťahovalectva totiž nemôže sťažovať uplatňovanie ustanovení týkajúcich sa občianstva Únie alebo slobody pohybu, a to aj keď sa tieto ustanovenia týkajú nielen situácie občanov Únie, ale tiež situácie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú jeho rodinnými príslušníkmi. V opačnom prípade by to bolo zjavne nezlučiteľné s vytvorením vnútorného trhu, ktoré „znamená, že podmienky vstupu a pobytu občana Únie v členskom štáte, ktorého nie je štátnym príslušníkom, budú vo všetkých členských štátoch rovnaké“¹¹¹.

124. Napokon je dôležité pripomenúť, že právne postavenie priznané štátnym príslušníkom tretích krajín smernicami vydanými v rámci spoločnej politiky v oblasti prisťahovaleckého práva a postavenie občanov Únie a štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú ich rodinnými

¹⁰⁸ Súdny dvor už v tejto súvislosti rozhodol, že „ustanovenia, ktoré sa uplatňujú v schengenskom priestore, výslovne uvádzajú, že neovplyvňujú právo na voľný pohyb, ktoré požívajú občania Únie a ich rodinní príslušníci, ktorí ich sprevádzajú alebo sa k nim pripájajú, ako to zaručuje najmä smernica 2004/38“ (rozsudok z 18. júna 2020, Ryanair Designated Activity Company, C-754/18, EU:C:2020:478, bod 40).

¹⁰⁹ Protokol č. 25 o vykonávaní spoločných právomocí (Ú. v. EÚ C 326, 2012, s. 307), ktorý tvorí prílohu Zmluvy o EÚ a Zmluvy o FEÚ, stanovuje, že „ak Únia vykonáva činnosť v určitej oblasti, rozsah takéhoto výkonu právomoci zahŕňa len tie prvky, ktoré sú upravené dotknutým aktom Únie, a teda nevzťahuje sa na celú oblasť“.

¹¹⁰ To je prípad najmä smernice 2003/86.

¹¹¹ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. júla 2008, Metock a i. (C-127/08, EU:C:2008:449, bod 68).

príslušníkmi, *sú odlišné a zakladajú sa na odlišných právnych logikách*.¹¹² Vzhľadom na zásadu rozdelenia právomocí totiž rozsah pokrytia a ochrany zaručenej sekundárnym právom Únie nie je pre uvedené dve postavenia rovnaký: v oblasti prisťahovaleckého práva Únie štátny príslušník tretej krajiny nemá rovnaké práva ako občan Únie.¹¹³ Tento rozdiel má tiež vplyv na právne postavenie rodinných príslušníkov týchto dvoch kategórií právnych subjektov, a to najmä v rámci režimov stanovených smernicami 2003/86 a 2004/38.

125. Právna náuka v tomto zmysle usudzuje, že rozlišovanie v Zmluvách medzi občanmi Únie a štátnymi príslušníkmi tretích krajín je viac než len sémantické, lebo odráža „základné ústavné rozdelenie, ktoré je jadrom európskeho projektu“ v rozsahu, v akom poukazuje na zásadný rozdiel medzi právami na voľný pohyb občanov Únie a ich rodinných príslušníkov a neexistenciou rovnocenných záruk na úrovni Zmlúv pre štátnych príslušníkov tretích krajín¹¹⁴ v rámci spoločnej politiky v oblasti prisťahovaleckého práva.

126. Z týchto rozdielov v zásadách a cieľoch dotknutých oblastí vyplýva, že predmetné situácie v zásade nie sú porovnateľné. Na doplnenie preskúmania porovnateľnosti týchto situácií však musím teraz analyzovať predmet a cieľ sledovaný smernicami 2003/86 a 2004/38.

2) Smernice 2003/86 a 2004/38: dva odlišné režimy založené na rozličných účeloch

i) Režim stanovený smernicou 2003/86

127. Smernica 2003/86 spadá do rámca úloh, ktoré Únii zveruje článok 79 ZFEÚ.¹¹⁵ Presnejšie táto smernica bola prijatá na základe článku 63 ods. 3 písm. a) Zmluvy ES, od nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy zmeneného na článok 79 ods. 2 písm. a) ZFEÚ, ktorý sa týka sa spoločnej prisťahovaleckej politiky. Ako vyplýva z jej článku 1, účelom smernice 2003/86 je určiť podmienky na uplatňovanie práva na zlúčenie rodiny štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sa oprávnené zdržiavajú na území členských štátov.¹¹⁶ Okrem toho z odôvodnenia 4 tejto smernice vyplýva, že jej všeobecným účelom je uľahčiť integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín v členských štátoch tým, že vďaka zlúčeniu rodiny umožňuje rodinný život.¹¹⁷

128. V tejto súvislosti v prvom rade pripomínam, že právo na zlúčenie rodiny v rámci smernice 2003/86 podlieha *prísnyim podmienkam* týkajúcim sa tak garanta, ako aj jeho manželského partnera. V systéme zavedenom touto smernicou sa tak táto smernica uplatňuje v súlade s jej článkom 3 ods. 1, ak je garant držiteľom povolenia na pobyt vydaného členským štátom na obdobie jedného roka alebo dlhšie a má dostatočné vyhliadky na získanie práva na trvalý pobyt.

¹¹² Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Ryanair Designated Activity Company (C-754/18, EU:C:2020:131, bod 34).

¹¹³ Treba však pripomenúť, že štátni príslušníci tretej krajiny sa v oblasti prisťahovaleckého práva môžu odvolávať najmä na Chartu, keďže tá sa uplatňuje v rámci pôsobnosti práva Únie. Pokiaľ ide o smernicu 2003/86, pozri v tejto súvislosti najmä rozsudok zo 14. marca 2019, Y. Z. a i. (Podvod v rámci zlúčenia rodiny) (C-557/17, EU:C:2019:203, bod 53).

¹¹⁴ THYM, D.: Legal Framework for EU Entry and Border Control Policies. Ed. K. Hailbronner a D. Thym. In: *EU Immigration and Asylum Law. Commentary*, 2. vyd., C.H. Beck/Hart/Nomos, 2016, s. 272, osobitne s. 285. V tom istom diele pozri tiež HAILBRONNER, K., THYM, D.: Introduction EU Immigration and Asylum Law: Constitutional Framework and Principles for Interpretation. In: c. d., osobitne s. 4: „Autonómia pojmu priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti potvrdzuje, že európske právo v oblasti prisťahovalectva a azylu nepreberá režim mobility občanov Únie. Naopak, prisťahovalecké a azylové právo sa v súčasnosti vyznačuje súborom rôznych cieľov stanovených v Zmluvách, ktoré boli zavedené Lisabonskou zmluvou“.

¹¹⁵ Pozri bod 121 vyššie.

¹¹⁶ Podľa článku 3 ods. 3 smernice 2003/86 sa táto smernica nevzťahuje na rodinných príslušníkov občanov Únie.

¹¹⁷ Rozsudok zo 14. marca 2019, Y. Z. a i. (Podvod v rámci zlúčenia rodiny) (C-557/17, EU:C:2019:203, bod 47 a citovaná judikatúra).

V tomto prípade článok 4 ods. 1 písm. a) smernice 2003/86 stanovuje, že členské štáty povolia vstup a pobyt manželskému partnerovi garanta v súlade s touto smernicou a za predpokladu splnenia podmienok uvedených v kapitole IV a v článku 16 tejto smernice.

129. Ďalej, pokiaľ ide o *požiadavky na garanta*, treba pripomenúť, že členský štát môže pri podaní žiadosti o zlúčenie rodiny požiadať manželského partnera, ktorý podal žiadosť, aby predložil dôkaz o tom, že garant má zabezpečené ubytovanie, zdravotné poistenie a trvalý, pravidelný a dostatočný príjem, aby užíval seba a svojich rodinných príslušníkov bez toho, aby využíval systém sociálnej pomoci príslušného členského štátu.¹¹⁸ Príslušný orgán dotknutého členského štátu môže v tejto súvislosti najmä odobrať povolenie na zlúčenie rodiny, keď garant už nemá trvalý, pravidelný a dostatočný príjem v zmysle článku 7 ods. 1 písm. c) smernice 2003/86.¹¹⁹ Okrem toho členský štát môže požadovať od garanta, aby mal oprávnený pobyt na jeho území počas obdobia nepresahujúceho dva roky predtým, ako sa k nemu pripoja jeho rodinní príslušníci¹²⁰ a aby mal dostatočný príjem na to, aby užíval svoju rodinu počas celého jej pobytu na jeho území, a to až dovtedy, kým jednotliví rodinní príslušníci nezískajú povolenie na pobyt, ktoré je nezávislé od povolenia na pobyt garanta.¹²¹

130. Napokon, pokiaľ ide o *požiadavky na rodinných príslušníkov*, pre ktorých sa žiada o zlúčenie rodiny, členský štát môže na základe článku 7 ods. 2 smernice 2003/86 požadovať od štátnych príslušníkov tretích krajín, aby dodržiavali integračné opatrenia¹²² v súlade s vnútroštátnym právom.

131. Pokiaľ ide konkrétne o článok 15 smernice 2003/86, poukazujem na to, že z odôvodnenia 15 tejto smernice vyplýva, že cieľom tohto článku je podporovať integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú manželskými partnermi iného štátneho príslušníka tretej krajiny, v prípade rozpadu manželstva. V tomto kontexte článok 15 ods. 3 uvedenej smernice stanovuje, že okrem iného v prípade rozvodu alebo odluky je *možné* vydať na základe žiadosti samostatné povolenie na pobyt osobám, ktoré vstúpili na základe zlúčenia rodiny. Toto ustanovenie tiež uvádza, že členské štáty vydajú ustanovenia na zabezpečenie udelenia samostatného povolenia na pobyt v prípade mimoriadne zložitých okolností. V tejto súvislosti treba spresniť, že podľa článku 15 ods. 4 tejto smernice podmienky týkajúce sa udelenia a doby platnosti samostatného povolenia na pobyt *sú stanovené vnútroštátnym právom*. Súdny dvor už totiž rozhodol, že normotvorca Únie stanovením odkazu na vnútroštátne právo v článku 15 ods. 4 smernice 2003/86 poukázal na to, že si želal ponechať v diskrečnej právomoci každého členského štátu, aby vymedzil, za akých podmienok sa má udeliť samostatné povolenie na pobyt štátnemu príslušníkovi tretej krajiny.¹²³ Podľa môjho názoru sa táto diskrečná právomoc týka vydávania samostatného povolenia na pobyt v situáciách upravených v článku 15 ods. 3 tejto smernice.

¹¹⁸ Pozri článok 7 ods. 1 smernice 2003/86.

¹¹⁹ Rozsudok z 21. apríla 2016, Khachab (C-558/14, EU:C:2016:285, bod 38 a citovaná judikatúra).

¹²⁰ Pozri článok 8 prvý odsek smernice 2003/86.

¹²¹ Pozri článok 16 ods. 1 smernice 2003/86. Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Khachab (C-558/14, EU:C:2015:852, bod 31).

¹²² Pokiaľ ide o povinnosť zložiť integračnú skúšku, pozri rozsudok z 9. júla 2015, K a A (C-153/14, EU:C:2015:453).

¹²³ Rozsudok zo 7. novembra 2018, C a A (C-257/17, EU:C:2018:876, bod 49).

132. Okrem toho treba uviesť, že článok 16 ods. 1 písm. b) smernice 2003/86 oprávňuje členské štáty zamietnuť žiadosť o vstup a pobyt na účely zlúčenia rodiny, alebo, podľa potreby, odobrať alebo odmietnuť obnoviť povolenie na pobyt rodinného príslušníka, „*keď garant a jeho rodinný príslušník/rodinní príslušníci nežijú alebo prestali žiť v skutočnom manželskom alebo rodinnom vzťahu*“¹²⁴.

133. K odňatiu alebo odmietnutiu obnovenia však nemôže dôjsť automaticky. Ako rozhodol Súdny dvor, z výrazu „*môžu... odobrať*“ použitého v tomto ustanovení totiž vyplýva, že členské štáty majú v rámci tohto odobratia priestor na voľnú úvahu. Okrem toho podľa článku 17 smernice 2003/86 príslušný členský štát *musí* najprv uskutočniť individuálne preskúmanie situácie dotknutého rodinného príslušníka takým spôsobom, že sa vyváži a primerane posúdi všetky dotknuté záujmy.¹²⁵ Navyše opatrenia na odňatie povolenia na pobyt musia byť prijaté v súlade so základnými právami a predovšetkým s právom na rešpektovanie súkromného a rodinného života zaručeným článkom 7 Charty.¹²⁶

134. Členské štáty sú teda povinné dodržiavať zásadu proporcionality a ciele sledované normotvorcom Únie.¹²⁷ To znamená, ako správne zdôraznila Komisia, že aj keď vnútroštátne orgány podriadia udelenie samostatného povolenia – v prípadoch uvedených v článku 15 ods. 3 smernice 2003/86 – hmotnoprávnym podmienkam, za konkrétnych okolností danej veci musia tieto podmienky zmierniť alebo dokonca neuplatniť, ak si to vyžaduje dodržanie zásady proporcionality alebo požiadavka neohroziť ciele článku 15 tejto smernice.¹²⁸

135. Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že úmyslom normotvorcu Únie nebolo zaručiť štátnym príslušníkom tretích krajín odvodené právo na pobyt, ale zaručiť im možnosť požiadať o povolenie na pobyt, ktorého vydanie, ako aj zachovanie jeho platnosti sa riadi právnymi predpismi, ktorých cieľom je stanoviť spoločné pravidlá uplatňovania práva na zlúčenie rodiny. Normotvorca Únie tým zabezpečil aproximáciu vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti prisťahovalectva na základe právomoci udelennej článkom 79 ZFEÚ.

ii) Režim stanovený smernicou 2004/38

136. Smernica 2004/38 bola prijatá na základe článkov 12, 18, 40, 44 a 52 Zmluvy ES (teraz články 18, 21, 46, 50 a 59 ZFEÚ) a jej cieľom je uľahčiť výkon základného a individuálneho práva – priznaného občanom Únie článkom 21 ods. 1 ZFEÚ – slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov, ako aj posilniť toto právo. Odôvodnenie 5 tejto smernice zdôrazňuje, že aby sa uvedené právo mohlo uplatňovať za objektívnych podmienok dôstojnosti, malo by sa udeliť aj rodinným príslušníkom týchto občanov bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť.¹²⁹ Odvodené

¹²⁴ Kurzívou zvýraznil generálny advokát. To však nie je prípad štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je manželským partnerom občana Únie. Pozri v tomto smere rozsudky z 13. februára 1985, Diatta (267/83, EU:C:1985:67, bod 20), a z 10. júla 2014, Ogierakhi (C-244/13, EU:C:2014:2068, bod 37). Pozri tiež bod 71 vyššie.

¹²⁵ Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. marca 2019, Y. Z. a i. (Podvod v rámci zlúčenia rodiny) (C-557/17, EU:C:2019:203, bod 51 a citovaná judikatúra).

¹²⁶ Pozri rozsudok zo 14. marca 2019, Y. Z. a i. (Podvod v rámci zlúčenia rodiny) (C-557/17, EU:C:2019:203, bod 53). Pozri tiež odôvodnenie 2 smernice 2003/86.

¹²⁷ Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. novembra 2018, C a A (C-257/17, EU:C:2018:876, bod 51).

¹²⁸ Pozri odôvodnenie 15 smernice 2003/86. Pozri tiež bod 131 vyššie.

¹²⁹ Rozsudky zo 14. novembra 2017, Lounes (C-165/16, EU:C:2017:862, bod 31), a z 18. decembra 2014, McCarthy a i. (C-202/13, EU:C:2014:2450, body 31 a 32).

právo na pobyt manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, môže konkrétne vyplývať zo samotného manželstva s občanom Únie, ktorý vykonal svoje právo na voľný pohyb.¹³⁰

137. V tomto kontexte systém stanovený smernicou 2004/38 upravuje výkon slobody pohybu občana Únie a jeho rodinných príslušníkov od momentu ich príchodu do hostiteľského členského štátu až do momentu ich prípadného odchodu z tohto štátu. V tejto smernici je teda právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte upravené stupňovitým spôsobom a smeruje k právu na trvalý pobyt.¹³¹ V prvom rade tak právo na pobyt do troch mesiacov, upravené v článku 6 smernice 2004/38, nepodlieha nijakej podmienke ani formalite inej, než je povinnosť vlastníť platný preukaz totožnosti alebo pas.¹³² Ďalej právo na pobyt na viac ako tri mesiace podlieha podmienkam stanoveným v článku 7 ods. 1 smernice 2004/38.¹³³ A napokon právo na trvalý pobyt¹³⁴ je upravené v článku 16 uvedenej smernice pre občanov Únie a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa nepretržite po dobu piatich rokov legálne zdržiavali na území hostiteľského členského štátu.¹³⁵

138. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že článok 21 ods. 1 ZFEÚ a ustanovenia smernice 2004/38 nepriznávajú štátnym príslušníkom tretích krajín nijaké samostatné právo. Prípadné práva priznané takýmto štátnym príslušníkom ustanoveniami práva Únie, ktoré sa týkajú občianstva Únie, sú práva odvodené od vykonania slobody pohybu občanom Únie.¹³⁶ Normotvorca Únie však v článkoch 12 a 13 tejto smernice stanovil zachovanie práva na pobyt rodinných príslušníkov občana Únie v dvoch odlišných typoch situácií¹³⁷, a to v prípade úmrtia alebo odchodu občana Únie, respektíve v prípade rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva.¹³⁸ Hoci tieto situácie nemajú vplyv na právo na pobyt rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí sú štátnymi príslušníkmi členského štátu¹³⁹, to isté nemožno povedať o rodinných príslušníkoch občana Únie, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín a ktorí musia na zachovanie odvodeného práva na pobyt splniť určité podmienky.

¹³⁰ Pozri článok 2 bod 2) a článok 3 ods. 1 smernice 2004/38.

¹³¹ Pozri v tejto súvislosti rozsudky z 21. decembra 2011, Ziolkowski a Szeja (C-424/10 a C-425/10, EU:C:2011:866, bod 38); zo 16. januára 2014, Onuekwere (C-378/12, EU:C:2014:13, bod 30), a zo 17. apríla 2018, B a Vomero (C-316/16 a C-424/16, EU:C:2018:256, bod 51).

¹³² Podľa článku 14 ods. 1 tejto smernice sa toto právo zachováva, pokiaľ sa občania Únie a ich rodinní príslušníci nestávajú neprimeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu.

¹³³ Podľa článku 14 ods. 2 smernice 2004/38 totiž občania Únie a ich rodinní príslušníci majú toto právo na pobyt, ak spĺňajú podmienky stanovené okrem iného v článku 7 tejto smernice, ktorých cieľom je zabrániť tomu, aby sa stali neprimeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu.

¹³⁴ Presnejšie z článku 16 ods. 1 smernice 2004/38 vyplýva, že právo na trvalý pobyt nepodlieha podmienkam uvedeným v kapitole III tejto smernice.

¹³⁵ Ako výnimka z článku 16 smernice 2004/38 je však právo na trvalý pobyt v hostiteľskom členskom štáte pred uplynutím tohto nepretržitého obdobia piatich rokov upravené pre pracovníkov, ktorí prestali pracovať v hostiteľskom členskom štáte a ich rodinných príslušníkov, ktorí spĺňajú podmienky uvedené v článku 17 tejto smernice.

¹³⁶ Rozsudok z 18. decembra 2014, McCarthy a i. (C-202/13, EU:C:2014:2450, bod 34 a citovaná judikatúra).

¹³⁷ Pozri body 54 až 58 vyššie.

¹³⁸ Podľa článku 18 smernice 2004/38 rodinní príslušníci občana Únie uvedení v článku 12 ods. 2 a článku 13 ods. 2 tejto smernice, ktorí spĺňajú podmienky stanovené v týchto článkoch, získajú právo na trvalý pobyt po tom, čo sa počas piatich za sebou idúcich rokov legálne zdržiavali v hostiteľskom členskom štáte. Pokiaľ ide o články 12 a 13 uvedenej smernice, pozri moju analýzu týkajúcu sa uplatniteľnosti článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. c) tejto smernice v bodoch 53 až 58 vyššie.

¹³⁹ Bez toho, aby bol dotknutý článok 12 ods. 1 druhý pododsek smernice 2004/38, ktorý stanovuje, že „pred získaním práva trvalého pobytu musia dané osoby splniť podmienky stanovené v [písm.] a), b), c) alebo d) článku 7 ods. 1“, ako aj článok 13 ods. 1 druhý pododsek tejto smernice, ktorý stanovuje, že „pred získaním práva trvalého pobytu musia dané osoby splniť podmienky stanovené v [písm.] a), b), c) alebo d) článku 7 ods. 1“.

139. Ako vyplýva z článku 13 ods. 2 smernice 2004/38, na štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je manželským partnerom občana Únie, sa okrem iného v prípade rozvodu uplatňujú osobitné podmienky. Ako som už spresnil, aby si tento štátny príslušník zachoval svoje právo na pobyt, musí sa na neho vzťahovať jedna z alternatívnych situácií uvedených v článku 13 ods. 2 prvom pododseku tejto smernice.¹⁴⁰ V prípade, že ešte nenadobudol právo na trvalý pobyt, normotvorca Únie stanovil v druhom odseku tohto ustanovenia zachovanie jeho práva na pobyt výlučne na osobnom základe iba vtedy, ak spĺňa podmienky uvedené v tomto ustanovení, a to najmä podmienky spočívajúce v disponovaní dostatočnými zdrojmi. Tieto podmienky sú totiž rovnocenné s podmienkami, ktoré podľa článku 13 ods. 1 druhého pododseku smernice 2004/38 musí splniť manželský partner občana Únie, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu, pred nadobudnutím svojho práva na trvalý pobyt.¹⁴¹

140. Ako správne zdôraznila Komisia vo svojich pripomienkach, pokiaľ ide o podmienky stanovené v článku 13 ods. 2 smernice 2004/38, je však možné, že v osobitných prípadoch – najmä keď by z dôvodu domáceho násillia zo strany občana Únie voči jeho manželskému partnerovi, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, uplatnenie týchto podmienok neumožňovalo dosiahnuť ciele uvedené v tomto ustanovení alebo by bolo v rozpore so zásadou proporcionality – by vnútroštátne orgány mali byť povinné zmierniť alebo dokonca neuplatniť podmienky stanovené v uvedenom ustanovení. Je teda prípustná určitá flexibilita s cieľom riešiť situácie, v ktorých manželský partner, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny a ktorý je obeťou domáceho násillia, musí získať potrebnú kvalifikáciu, aby si našiel zamestnanie.

141. V tejto súvislosti pripomínam, že podľa článku 37 smernice 2004/38 členské štáty môžu uplatňovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia, ktoré sú priaznivejšie pre osoby, na ktoré sa vzťahuje táto smernica. Ako tiež spresnila Komisia, vnútroštátne ustanovenie alebo správna prax, ktoré by umožnili zmierniť alebo neuplatniť v konkrétnom prípade, keď si to okolnosti vyžadujú, podmienky stanovené v článku 13 ods. 2 druhom pododseku smernice 2004/38, najmä podmienku spočívajúcu v disponovaní dostatočnými zdrojmi, nemožno považovať za ustanovenie, ktoré je v rozpore s cieľom tejto smernice. Treba tiež pripomenúť, že odôvodnenie 15 spresňuje, že cieľom tohto ustanovenia je poskytnúť právnu ochranu štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú manželmi občana Únie a ktorí boli obeťami domáceho násillia, okrem iného v prípade rozvodu.

142. Z týchto úvah vyplýva, že vzhľadom na ústavnú povahu práva na voľný pohyb a pobyt občanov Únie na území členských štátov, ktoré priamo priznávajú Zmluvy – práva, na ktoré sa vzťahujú posilnené záruky a ktoré sa má stať trvalým v rámci systému zavedeného smernicou 2004/38 – je nielen koherentné, ale aj legitímne, aby manželský partner občana Únie, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, v prípade rozvodu podliehal v súlade s článkom 13 ods. 2 druhým pododsekom tejto smernice podmienkam, ktoré sú prinajmenšom rovnocenné s podmienkami stanovenými pre manželského partnera občana Únie, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu.

¹⁴⁰ Pripomínam, že z mojej analýzy týkajúcej sa uplatniteľnosti článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 vyplýva, že na osobu v takej situácii, v akej sa nachádza žalobca vo veci samej, sa vzťahuje pôsobnosť tejto smernice. Pozri body 36 až 93 vyššie.

¹⁴¹ Pre všetky prípady však zdôrazňujem, že situácia štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je manželským partnerom občana Únie a je obeťou domáceho násillia, pričom z dôvodu nedostatku prostriedkov a zdravotného poistenia musí opustiť hostiteľský štát a vrátiť sa do tretej krajiny, v zásade nie je porovnateľná so situáciou občana Únie, ktorý je manželským partnerom občana Únie a je obeťou domáceho násillia a ktorý za rovnakých okolností musí opustiť hostiteľský štát a vrátiť sa do členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom. Nemožno totiž poprieť, že odchod štátneho príslušníka tretej krajiny, obeť domáceho násillia, do tretej krajiny, má oveľa závažnejšie dôsledky, pokiaľ ide o prerušenie väzieb s hostiteľským členským štátom ako odchod občana Únie, obeť domáceho násillia, do členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, alebo do iného členského štátu.

143. Vzhľadom na zistené rozdiely jednak medzi režimami zavedenými smernicami 2003/86 a 2004/38, ktoré majú odlišné právne základy a ciele, ktoré odôvodňujú odlišné právne postavenie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú manželskými partnermi občanov Únie, a štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú manželmi iných štátnych príslušníkov tretích krajín, a jednak medzi cieľmi sledovanými článkom 13 ods. 2 smernice 2004/38 a cieľmi sledovanými článkom 15 ods. 3 smernice 2003/86, je potrebné konštatovať, že predmetné situácie nie sú porovnateľné.

b) Predbežný záver

144. Z preskúmania porovnateľnosti situácií v prejednávanej veci vyplýva ich zjavná rozdielnosť. Právne postavenie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú manželskými partnermi občana Únie, je odvodené od práva zaručeného Zmluvami na ústavnej úrovni a podlieha podmienkam stanoveným smernicou 2004/38, ktoré sú členské štáty povinné dodržiavať. Naopak postavenie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú manželskými partnermi iných štátnych príslušníkov tretích krajín, je založené na harmonizačnej právomoci, z ktorej vyplýva, že členské štáty majú určitú mieru voľnej úvahy, pokiaľ ide o podmienky stanovené smernicou 2003/86. V dôsledku toho sú práva vyplývajúce z režimov zavedených týmito dvoma smernicami odlišné.

145. Tieto úvahy umožňujú dospieť k záveru, že predmetné dve situácie nie sú porovnateľné. Rozdielne zaobchádzanie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sú obeťami domáceho násillia zo strany svojho manželského partnera, v závislosti od toho, či využili právo na zlúčenie rodiny s občanom Únie alebo so štátnym príslušníkom tretej krajiny, preto neporušuje právo štátnych príslušníkov tretích krajín v jednej či druhej situácii na „rovnosť pred zákonom“, ktoré je zakotvené v článku 20 Charty.

V. Návrh

146. Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú položila Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory, Belgicko), takto:

Preskúmaním prejudiciálnej otázky nebola zistená nijaká skutočnosť, ktorá by mohla mať vplyv na platnosť článku 13 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. ES L 158, 2004, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46), vzhľadom na články 20 a 21 Charty základných práv Európskej únie.